

Merenkululaitoksen julkaisuja 2/2009

Merenkululaitoksen viranomaistoiminta vesiväylä- asioissa

Merenkululaitos

Helsinki 2009
ISBN 978-951-49-2149-0
ISSN 1456-7814

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)

Väylänpidon viranomaisryhmä

- pj. Risto Lång
- siht. Jarmo Hartikainen

Julkaisun laji

Yleisohje

Toimeksiantaja

Merenkululaitos/väylänpito

Toimielimen asettamispäivämäärä

Julkaisun nimi

Merenkululaitoksen viranomaistoiminta vesiväyläasioissa

Tiivistelmä

Merenkululaitoksen tehtäviin vesiväyläasioissa kuuluu perinteisen väylänpitotoiminnan (väylien kehittäminen ja ylläpito) lisäksi laaja kirjo erilaisia lakiin, asetuksiin ja määräyksiin perustuvia viranomaistehtäviä.

Yleisohje on yhteenvedonomainen kooste niistä väyliin, väylänpitoon ja vesiliikenteeseen liittyvistä aihealueista, joissa Merenkululaitoksen väylänpito toimii päättävänä tai valvovana viranomaisena, tai joissa sen rooli liittyy lausuntojen tai asiaan liittyvän ohjeistuksen ja neuvonnan antamiseen, tai yhteistoimintaan viranomaisasioissa muiden viranomaisten tai muiden sidosryhmien kanssa.

Ohjeessa käsitellyt aihealueita ovat vesiliikennelain mukaiset päätökset, vesilupa-asioissa annettavat lausunnot, YVA-menettelyt, väylänpidon ja vesiliikenteen huomiointi kaava-asioissa, väyläpäätökset, väylänpitäjien valvonta, vastuukysymykset satamien suhteen, väylänpitoon liittyvät yleiset vastuu- ja korvauseriaatteet sekä erinäiset muut käytännön väylänpitotoiminnassa eteen tulevat kysymykset, joihin liittyviä toimintamenettelyjä ja -periaatteita on ollut tarvetta linjata ja kirjata ylös.

Julkaisun tavoitteena on yhdenmukaistaa Merenkululaitoksen viranomaistoimintaa väyläasioissa sekä antaa asiakkaille ja sidosryhmille tietoa Merenkululaitoksen käytännöistä näissä asioissa.

Useasta yleisohjeesta käsitellyistä asiakokonaisuudesta on olemassa erillinen, yksityiskohtaisempi Merenkululaitoksen julkaisusarjan julkaisu, tiedotuslehti tai muu ohjeisto. Näitä koskevista Merenkululaitoksen virallisista julkaisuista on luettelo yleisohjeen lopussa.

08 MKL

Avainsanat (asiasanat)

vesiväylä, väylänpito, viranomaistoiminta, vesilaki, vesiliikennelaki

Muut tiedot

10783

Sarjan nimi ja numero

Merenkululaitoksen julkaisu 2/2009

ISSN

1456-7814

ISBN

978-951-49-2149-0

Kokonaissivumäärä

29

Kieli

suomi

Hinta

20 €

Luottamuksellisuus

julkinen

Jakaja

Merenkululaitos

Kustantaja

MERENKULKULAITOKSEN VIRANOMAISTOIMINTA VESIVÄYLÄASIOISSA**SISÄLLYSLUETTELO**

1.	YLEISTÄ.....	2
2.	VESILIIKENNELAIN MUKAISET PÄÄTÖKSET.....	3
3.	VESILUPA-ASIAT	4
3.1	Yleiset menettelyperiaatteet.....	4
3.2	Sillat	5
3.3	Ilmajohdot.....	6
3.4	Vedenalaiset kaapelit ja putkijohdot.....	7
3.5	Väylätyöt ja väylien perustaminen	7
4.	YVA-PROSESSIT	8
5.	KAAVA-ASIAT.....	9
5.1	Yleistä kaavoituksesta.....	9
5.2	Väylänpidon ja vesiliikenteen huomiointi kaavoituksessa	10
6.	VÄYLÄPÄÄTÖKSET.....	11
6.1	Yleiset periaatteet.....	11
6.2	Väylä- ja turvalaitemuutokset	11
7.	MUIDEN VÄYLÄNPITÄJIEN VALVONTA.....	12
8.	SATAMAT	13
8.1	Väylänpidon vastuurajan määrittäminen	13
8.2	Vastuuperiaatteet ja vastuiden toteaminen.....	14
8.3	Vastuurajan siirtäminen	14
8.4	Satama-aluetta koskevat väyläpäätökset	15
8.5	Yhteydenpitojärjestelyt	15
9.	VÄYLIIN JA VÄYLÄNPITOON LIITTYVIÄ VASTUU- JA KORVAUSPERIAATTEITA.....	15
9.1	Yleisiä periaatteita	15
9.2	Maalle sijoitettavia turvalaitteita varten tarvittavien alueiden käyttöoikeus- ja korvausmenettely	16
9.3	Alusliikenteen aiheuttamien eroosiovahinkojen korvaaminen	17
10.	MUUT VÄYLÄNPIDON VIRANOMAISTEHTÄVÄT JA EDUNVALVONTA-ASIAT.....	18
10.1	Väylän tilapäinen sulkeminen tai muu vesiliikenteen tilapäinen rajoittaminen.....	18
10.2	Kilpailuiden ym. tapahtumien järjestäminen.....	19
10.3	Merenkululle vaaralliset ajellevat kohteet.....	19
10.4	Kala-altaat ja niiden merkitseminen	20
10.5	Tuulivoimaloiden rakentaminen.....	20
10.6	Väylänpitotoiminta luonnonsuojelu- ja Natura-alueilla	21
10.7	Jäällä ja jäissä kulkeminen.....	22
10.8	Muu vesirakentaminen ym. vesiliikenteeseen ja väylänpitoon vaikuttava toiminta.....	22

Väylänpidon viranomaistoimintaan liittyviä Merenkululaitoksen ohjejulkaisuja (luettelo)

LIITTEET

- LIITE 1: Väylänpidon toimipisteet ja osoitteet Merenkululaitoksessa
 LIITE 2: Vesistön ylittävän sillan valmistusilmoitus (lomakepohja)
 LIITE 3: Vesistön ylittävän ilmajohdon valmistusilmoitus (lomakepohja)
 LIITE 4: Vesistön alittavan kaapelin tai putkijohdon valmistusilmoitus (lomakepohja)
 LIITE 5: Väyläpäätös (lomakepohja)
 LIITE 6: Tilapäinen väyläpäätös (lomakepohja)
 LIITE 7: Menettelytapa alusliikenteen eroosiohaittojen korvaamisessa (prosessikaavio)

1. YLEISTÄ

Vesiväyläverkostoon ja vesistöihin kohdistuu eri tahoilta toimenpiteitä, joilla voi olla vaikutusta väylänpitoon tai vesiliikenteeseen ja sen harjoittamiseen. Merenkululaitokselle kuuluu määrättyiltä osin valvoa toimenpiteitä ja huolehtia vesiliikenteen eduista myös väyläalueiden ulkopuolisilla alueilla, joilla harjoitetaan vesiliikennettä.

Nämä viranomaistehtävät (nk. edunvalvontatoimenpiteet) liittyvät mm. seuraaviin asiayhteyksiin:

- vesiliikennelain mukaisten, väyliä koskevien kieltojen ja rajoitusten asettaminen
- vesilupiin liittyvät lausunnot ja kuulemiset
- YVA-prosesseihin liittyvät lausunnot ja kuulemiset
- siltojen ja johtojen alikulkukorkeusasiat
- johtojen ja kaapelien rakentaminen
- kaavalausunnot
- muiden väylänpitäjien valvonta
- merkintäsuunnitelmien ja väyläesitysten hyväksyminen
- väylänpidon vastuualueita (liittyen esim. satama-alueiden rajoihin) koskevat kysymykset
- maa- ja vesialueita ja alueiden kiinteistöjä koskevat sopimusasiat
- kanavien käyttöön ja kanava-alueisiin liittyvät asiat.

Tässä ohjeessa on esitetty Merenkululaitoksessa noudatettavat yleiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat väylänpidon ja vesiliikenteen edunvalvontaan liittyvissä asioissa. Lisäksi on ohjeessa viitattu kunkin asiakohdan yhteydessä asiassa mahdollisesti erikseen annettuihin, yksityiskohtaisempiin ohjeisiin.

Väylänpitoon liittyvistä viranomaistehtävistä vastaa Merenkululaitoksessa valtakunnallinen väylänpito-toiminto. Siihen kuuluu pääkonttori ja neljä alueyksikköä, jotka ovat Suomenlahden, Lounais-Suomen, Länsi-Suomen ja Järvi-Suomen väyläyksiköt. Yksiköiden toimipaikat ja osoitetiedot on esitetty liitteessä 1.

Väylänpitoon liittyvät viranomais- ja edunvalvontatehtävät hoidetaan pääsääntöisesti maakuntarajoihin perustuen seuraavasti:

Järvi-Suomen väyläyksikkö hoitaa:

Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan Pohjois-Savon, Kainuun, Keski-Suomen, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnat

Länsi-Suomen väyläyksikkö hoitaa:

Lapin, Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat

Lounais-Suomen väyläyksikkö hoitaa:

Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Ahvenanmaan maakunnat

Suomenlahden väyläyksikkö hoitaa:

Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson maakunnat

Kukin aluekonttori huolehtii myös hoitamiinsa viranomaisasioihin liittyvien asiakirjojen arkistoinnista.

Virallisissa yhteyksissä käytetään organisaatiotahona pelkästään nimikettä "Merenkululaitos".

Ahvenanmaan alueella toimintaa ohjaa alueen itsehallintolaki, jonka puitteissa maakunnalla on lainsäädäntövalta mm. vesioikeutta sekä kanavia, veneliikennettä ja paikallisen meriliikenteen väyliä koskevilla asioissa. Matalaväylät ja niitä koskevat asiat kuuluvat siten käytännössä kokonaisuudessaan maakuntahallitukselle. Kauppamerenkulun väylät kuuluvat Merenkululaitokselle, mutta niitäkin koskeviin toimenpiteisiin tulee olla maakuntahallituksen suostumus.

Käytännön väylänpitoon (suunnittelu, rakentaminen, ylläpito) liittyvät tilaajatehtävät hoitaa kukin alueellinen väyläyksikkö oman alueensa osalta. Järvi-Suomen väyläyksikkö huolehtii sisävesiväyliä ohella myös kanaviin, avattaviin siltoihin ja johteisiin liittyvistä asioista. Väylänpidon pääkonttori huolehtii valtakunnallisista ja ministeriötasolla tapahtuvista toimiksiannoista

Väylänpidon ja merenmittauksen tuotannollisista tehtävistä Merenkululaitoksessa huolehtii sisäinen tuotanto, joka yhtiöitetään erilliseksi valtion yhtiöksi vuoden 2010 alusta. Valtion väylävirastojen yhdistyessä 2010 Merenkululaitoksen väylänpito siirtyy osaksi tätä perustettavaa uutta virastoa.

2. VESILIKENNELAIN MUKAISET PÄÄTÖKSET

Vesiliikennelain (463/1996) mukaan Merenkululaitos toimii päätösviranomaisena väyliä koskeissa 15 §:n mukaisissa kielto- ja rajoitusasioissa sekä kauppamerenkulkuun käytettävien aluksien käyttöä koskeissa 16 §:n mukaisissa aluekohtaisissa kielto- ja rajoitusasioissa.

Merenkululaitos on julkaissut asiasta soveltamisohjeen "Vesiliikennelain mukaisten kielto- ja rajoitusasioiden käsittely" (Merenkululaitoksen sisäisiä julkaisuja 1/2002). Ohjeessa on kuvattu asiassa noudatettavat periaatteet ja menettelytavat.

Em. päätöasioita hoitavat väylänpidon alueelliset väyläyksiköt.

Hakemusten käsittelyprosessiin liittyvät kuulutus-, ilmoitus- ja päätöslomakepohjat ovat saatavilla väylänpidon palvelimelta osoitteesta (vain väylänpidon sisäisessä käytössä!):
G:\Vaylanpito\Vaylanpito_yhteinen\Yhteistoimintaryhmät\Viranomaisryhmä\Ohjeistot.

Hakemusten käsittelyssä huomioidaan sekä hakemuksen perustelut että lausunnoissa ja muistutuksissa esitetyt näkökohdat, ottaen huomioon myös vesiliikenteen toimintaedellytykset ja turvallisuusvaatimukset, mm. tarpeellinen vähimmäisnopeus aluksen ohjailtavuuden säilyttämiseksi.

Päätösten perusteluihin ja niiden esittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota, koska perusteluita joudutaan käyttämään ja niihin vetoamaan myös kentällä päätösten valvonnassa (mm. poliisien taholta).

Tietyn alustyyppin käyttöä koskevat aluekohtaiset rajoitukset tulevat kyseeseen silloin, kun käytöstä aiheutuu erityisen huomattavaa haittaa ympäristölle, elinkeinoille tai muulle yleiselle edulle.

Huomattava osa hakemuksista koskee nopeusrajoituksia. Tavoitteena on, että asetetut nopeusrajoitukset olisivat yhdenmukaisia siten, että käytetään vain muutamia tiettyjä nopeusarvoja. Nopeusrajoitukset ilmoitetaan km/h, vaikka vesiliikenteessä solmu on yleisemmin käytetty nopeuden yksikkö. Joissain tapauksissa voidaan harkita nopeusrajoituksen mahdollista korvaamista aallokon aiheuttamiskiellolla tai yleisellä varoitusmerkillä, joka voidaan asettaa ilman vesiliikennelain mukaista päätösprosessia.

Nopeusrajoituksissa pyritään käyttämään yhdenmukaisuuden vuoksi vain muutamia rajoitusarvoja, kuten 10, 15 ja 20 km/h. Niistä voidaan perustellusta syystä poiketa. Kanavilla noudatetaan, ellei toisin ole määrätty, yleistä, kanavaliikenneasetuksen (8.3.1991/512) mukaista 9 km/h nopeusrajoitusta.

Aallokon aiheuttamiskiellon haittapuolena on sen vaikeampi tulkinta ja valvonta. Vaikka kyseessä on kielto, on merkki luonteeltaan enemmänkin suosituksenomainen ja informatiivinen kertoen siitä, että ko. kohtaa aluksen tulee sopeuttaa nopeutensa ja kulkunsa siten, että kulusta ei tarpeettomasti aiheudu haitallista ja vahinkoa tuottavaa aallokkoa. Aallokon suuruus ei monasti ole suoraan verrannollinen alusnopeuteen ja vaihtelee suuresti alustyypeittäin. Nopeusrajoituksia ei tule sen vuoksi asettaa ilman perusteltua syytä pelkästään aallokon estämiseksi, vaan nopeusrajoituksilla tulee olla aina ensisijaisena jokin muu, yleensä vesiliikenteen turvallisuuteen liittyvä syy.

Väyliä ulkopuolisia vesialueita koskevista kielto- ja rajoituspäätöksistä sekä muiden kuin kauppamerenkulkuun käytettävien vesikuluneuvojen käyttöä koskevista alueellisista kiel-

loista ja rajoituksista vastaavat alueelliset ympäristökeskukset. Jos hakemus koskee sekä Merenkululaitoksen että ympäristökeskusten vastuualuetta, voivat virastot keskenään sopia, kumpi toimii asiassa valmistelevana viranomaisena (päätöksen antaa kumpikin omalta osaltaan).

Väyliä koskevien keltojen ja rajoitusten maastoon merkitsemisestä vastaa väylänpitäjä. Väylien ulkopuolisten kieltojen ja rajoitusten merkitsemisestä vastaa se kunta, jonka alueella rajoitus on. Merenkululaitoksella on valvontavastuu näidenkin merkintöjen ylläpidosta.

Tilapäiset vesiliikennelain mukaiset rajoitukset voidaan antaa ilman kuuluttamista. Päätöksestä kuulutetaan normaalikäytännön mukaisesti. Maastoon merkitsemistä ja sen tarvetta on tarkasteltava kunkin tapauksen kohdalla erikseen.

3. VESILUPA-ASIAT

Tässä luvussa käsitellään ja tarkoitetaan, ellei muuta ole erikseen mainittu, lupahankkeita, joissa hakijana on muu taho kuin Merenkululaitos.

3.1 Yleiset menettelyperiaatteet

Ympäristölupavirastot lähettävät vesilupahakemuksia koskevat kuulutukset, lausuntopyynnöt ja päätökset tiedoksi niille alueyksiköille, joiden alueella hakemuksen sijaintikunta sijaitsee. Alueyksiköiden aluerajaukset/vastuualueet määräytyvät maakunnallisten rajojen mukaan (liite 1).

Jos hanke sijaitsee useamman kunnan alueella siten, että kunnat sijoittuvat eri väyläyksiköiden alueille, sopivat väyläyksiköt keskenään, kumpi antaa lausunnon (Merenkululaitos antaa vain yhden lausunnon).

Laitoksen omissa hankkeissa lupaprosessia hoitaa ja yhteystahona toimii pääsääntöisesti se väyläyksikkö, jonka alueella ko. hanke sijaitsee.

Väylänpidon alueyksiköt lähettävät ympäristölupavirastoille antamansa lausunnot ja muututukset tiedoksi väylätekniiselle yksikölle. Niissä tapauksissa, missä lupakäsittelyllä ja päätöksellä on laajempaa periaatteellista merkitystä, alueyksiköt lähettävät myös päätökset tiedoksi väylätekniiselle yksikölle. Väylänpidon sisällä lupa-asioita voidaan ottaa esille ja käsitellä yhteisesti mm. väylänpidon johtoryhmässä, lupa- ja ympäristötiimissä sekä viranomaisryhmässä.

Merenkululaitos ottaa kantaa sellaisiin lupahankkeisiin, joilla voi olla vaikutusta väyliin, väylänpitoon ja vesiliikenteeseen, ja jotka sijaitsevat väylien alueella tai muilla vesialueilla, joilla esiintyy vesiliikennettä. Merenkululaitoksen rooli on näissä lupahankkeissa:

- toimia vesiliikenteen ja väylänpidon asiantuntijana ja edunvalvojana (mm. lausuntojen antaminen)
- valvoa maastomerkintöjen asianmukaisuutta
- huolehtia tietojen julkaisemisesta (TM-ilmoitukset, ENC-aineistot ja painetut kartat)
- huolehtia vesiliikenteen ja kanavien turvallisuudesta.

Vastuu lupaharkinnasta, luvan hakemisesta, ilmoituksista ja hankkeen vaikutuksista on hankkeen toteuttajalla, myös niissä tilanteissa, joissa esim. silta-aukon tai ilmajohdon alikulkukorkeutta tilapäisesti muutetaan. Merenkululaitos voi antaa lausuntonsa asiassa, mutta tällöinkin se vastaa ainoastaan muutostietojen ilmoittamisesta vesiliikenteelle. Tilapäisten muutosten yhteydessä tulee hankkeesta vastaavan muistaa huolehtia myös tarvittavista merkinnänmuutoksista maastossa.

Rakentamista koskevat ilmoitukset sekä valmistusilmoitukset toimitetaan ao. alueelliseen väyläyksikköön. Väyläyksikkö toimittaa tiedot edelleen merikartoitukseen ylläpidettäväksi karttatietojärjestelmässä ja julkaistaviksi TM-ilmoituksissa ja merikartoilla (mm. sijaintitiedot ja alikulkukorkeustiedot).

Kohteiden maastoon merkitsemisestä vastaa pääsääntöisesti hankkeesta vastaava rakenteen omistaja.

Suosittelava ja tehokas menettelytapa väylänpidon ja vesiliikenteen tarpeiden huomioimiseksi on pyrkiä mahdollisuuksien mukaan vaikuttamaan hakemuksen sisältöön jo suunnitteluvaiheessa ja ao. tahon kanssa suoraan sopiminen. Viimeisimpänä keinona tulee kyseen lupapäätöksistä valittaminen, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Ahvenanmaalla on oma vesilakinsa, joka poikkeaa tietyiltä osin valtakunnan vesilaista.

3.2 Sillat

Yleiset suositukset silta-aukkojen mitoista ja laitoksen menettelytapaohjeet siltahankkeissa on esitetty ohjeessa "Suositukset vesistösiltojen aukkomitoista" (Merenkululaitoksen julkaisu 12/2005).

Sillan rakentajan on suositeltavaa kysyä Merenkululaitokselta lausuntoa silta-aukon mitoista ja sijainnista jo hankkeen suunnitteluvaiheessa, koska näillä seikoilla voi olla ratkaiseva vaikutus siihen, millaisia ratkaisuvaihtoja siltahankkeessa voi tulla kyseeseen.

Silta-aukon mittoihin vaikuttaa mm. sillan alittavan väylän väyläluokka, alueen vesiliikenne ja aluskanta, mahdolliset uiton tarpeet, ko. alueella ja reitillä olevien muiden siltojen korkeudet sekä mahdolliset kiertoväylät ja -reitit.

Kapeat sekä vaikeissa kohteissa leveämmätkin silta-aukot tulee tarvittaessa edellyttää varustettavan johteilla. Johteiden rakentamisvastuu kuuluu sillan rakentajalle (omistajalle). Valtion siltoihin liittyvien johteiden ylläpidosta huolehtii Merenkululaitos.

Avattavat sillat ovat vesiliikenteen kannalta siinä mielessä suositeltavia, että ne eivät rajoita alikulkukorkeutta. Avattava silta voi olla myös maisemallisesti parempi kuin korkea kiinteä silta. Toisaalta avattavan sillan rakentamis- ja ylläpitokulut ovat kiinteää siltaa suuremmat, ja sillan avaaminen haittaa liikennettä.

Lausunnossaan Merenkululaitos ottaa kantaa mm. seuraaviin kohtiin:

- silta-aukon alikulkukorkeus, vapaa korkeus ja leveys
- johteiden ja mahdollisten odotuslaitureiden tarve
- työnaikaiset järjestelyt ja ilmoitukset
- vesiliikenteen kannalta sopiva rakentamisajankohta, jos työ rajoittaa vesiliikennettä
- ilmoitus hankkeen valmistumisesta
- rakentamisaikainen ja lopullinen merkitseminen maastoon
- avattavan sillan käyttöjärjestelyt (mm. kutsu-, hälytys- ja valvontajärjestelyt).

Merenkululaitokselle lähetettäviin, vesistösiltojen valmistusilmoituksiin tulee sisällyttää seuraavat tiedot:

- sillan nimi ja sijaintikunta
- vesilupapäätöksen numero
- valmistusajankohta
- sillan omistaja/ylläpitäjä
- sillan tyyppi
- sillan alikulkukorkeus/alikulkukorkeudet, vapaa korkeus ja silta-aukon vapaa leveys
- jos avattavan sillan alikulkukorkeus on rajoitettu myös ylä/auki-asennossa, ilmoitetaan se erikseen
- tiedot maastomerkinnoistä
- sijaintitieto;
 - karttaote (peruskarttaote)
 - sijaintikoordinaatit, koordinaattitiedot suositellaan esitettäväksi Euref-FIN-koordinaatistossa, numeeriselle karttatiedolle suositellaan ESRIn shapeformaattia.
- sillan yleispiirustus, josta käy ilmi sillan päämitat ja alikulkukorkeusmerkkien paikat
- tarpeen mukaan liitetään mukaan valokuvia
- siltapaikan väylän haraustiedot sillan valmistumisen jälkeisestä tilanteesta
- avattavan sillan käyttöpaikka ja yhteystiedot
- muut mahdolliset erityistiedot (tapauskohtaisesti).

Sillan valmistusilmoituksen lomakepohja on esitetty liitteessä 2.

3.3 Ilmajohdot

Suosituksien ilmajohtojen alikulkukorkeuksista ja laitoksen menettelytapaohjeet johtohankkeisiin liittyvissä asioissa on esitetty ohjeessa "Suositukset ilmajohtojen alikulkukorkeuksista" (Merenkulkulaitoksen julkaisu 4/2006).

Alikulkukorkeussuosituksien esittäminen on esitetty ohjeessa eriteltynä väyläluokittain tai vesistöalueittain. Yksittäisissä hankkeissa ratkaistaan alikulkukorkeussuosituksien tapauskohtaisesti ohjeessa esitetyt periaatteet ja suosituksia soveltaen, ottaen huomioon mm. seuraavia tekijöitä:

- kyseisellä vesialueella tai reitillä mahdollisesti jo olevat alikulkukorkeutta rajoittavat rakenteet (sillat, muut ilmajohdot). Lähtökohdaksi on, että ilmajohdon alikulkukorkeuden tulee olla vähintään yhtä suuri kuin ko. reitillä mahdollisesti jo oleva matalin alikulkukorkeus. Käytännössä reitillä olevien kiinteiden vesistösiltojen korkeus määrää alikulkukorkeuden kyseisellä reitillä.
- ilmajohdosta aiheutuvan rajoituksen vaikutusalue ja sen laajuus vesiliikenteen kannalta
- mahdolliset käytettävissä olevat vesiliikenteen kierto/rinnakkaisreitit (kiertomatkan pituus, muu käytettävyys). Jos käytettävissä on samanarvoinen rinnakkainen reitti, jossa ei ole alikulkukorkeutta rajoittavia esteitä, ei matalammastakaan alikulkukorkeudesta ole tällöin merkittävää haittaa vesiliikenteelle, ja ohjeen mukaisista suositusarvoista on mahdollista tarvittaessa tinkiä.
- alueen vesiliikenne ja alus/venekanta
- mahdolliset muut vesiliikenteen erityispiirteet ja -tarpeet ko. alueella/reitillä.
- johdon tyyppi ja voimajohtojen jännite
- suositusten mukaisen alikulkukorkeuden edellyttämät toimenpiteet ja kustannusvaikutukset
- mahdollisuudet toteuttaa johdon rakentaminen kaapelointityönä, jolloin alikulkukorkeutta ei rajoiteta.

Kaikkissa tapauksissa, joissa ilmajohto ylittää yleisen kulkuväylän tai kulkee purjehduskelteisellä vesialueella, on johtohankkeesta vastaavan kysyttävä asiassa Merenkulkulaitoksen lausuntoa tarvittavasta alikulkukorkeudesta siitä riippumatta, haetaanko ilmajohtohankkeelle vesilain mukaista ympäristölupaviraston lupaa. Lausunto on hyvä kysyä jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa koska sillä saattaa olla ratkaiseva vaikutus siihen, millaisia toteutusvaihtoehtoja hakkeessa voi tulla kysymykseen.

Lausunnossaan Merenkulkulaitos ottaa kantaa mm seuraaviin kohtiin:

- alikulkukorkeus ja sen riittävyys
- työnaikaiset järjestelyt ja ilmoitukset
- ilmoitus valmistumisesta
- merkitseminen maastoon.

Vesilain mukaan valtaväylää ei saa ilman vesilupaa rakentamalla sulkea tai supistaa eikä väylään saa asettaa sen käyttämistä vaikeuttavaa laitetta (VL 1:12, 3). Lupa johdon rakentamiseen on näin ollen haettava, jos johto tulee rajoittamaan vesiliikennettä. Johdon katsotaan rajoittavan vesiliikennettä varsinkin silloin, jos sen alikulkukorkeus on pienempi kuin samalla kulkureitillä/vesialueella jo olevien rakenteiden (siltujen tai johtojen) korkeus, eikä vaihtoehtoisia, kohtuullisiksi katsottuja kulkureittejä ole.

Merenkulkulaitokselle toimitettaviin, vesistön ylittävien ilmajohtojen valmistusilmoituksiin tulee sisällyttää seuraavat tiedot:

- viittaus vesilupapäätökseen (jos lupa on haettu)
- valmistusajankohta
- johdon omistaja/ylläpitäjä
- yhteystiedot mahd. yhteydenottoa varten
- tiedot maastomerkinnöistä
- tiedot johdon tyyppistä, sähköjännitteestä
- karttaan merkittävä alikulkukorkeus (sama kuin maastoon merkitty)
- määräävä vedenkorkeustaso
- tieto sijainnista vesialueen ylittävältä osin:
 - karttaote (peruskarttaote)
 - koordinaatit ja koordinaattijärjestelmä (sikäli kuin asennuskoordinaatit on määritetty). Tiedostoformaatin tulee olla sellainen, että tiedostot ovat luettavissa yleisimmillä paikkatieto-ohjelmistoilla. Koordinaattijärjestelmänä suositellaan käytettäväksi Euref-FIN-koordinaatistoa.

- muut mahdolliset erityistiedot (tapauskohtaisesti)

Ilmajohdon valmistumisilmoituksen lomakepohja on liitteessä 3.

3.4 Vedenalaiset kaapelit ja putkijohdot

Kaapeleiden ja muiden johtojen asettamista koskevat laitoksen ohjeet on esitetty Merenkulkulaitoksen tiedotuslehdessä 6/23.6.2008 (Vesiliikennemerkit ja valo-opasteet sekä ilmajohdojen, kaapeleiden ja muiden johtojen sijoittaminen ja merkitseminen).

Vesistöön asetettavat kaapelit, vesi- ja viemärijohdot, maakaasuputket ym. ovat luvanvaraisia vesilain sulkemiskiellon (VL 1:12-14 §) ja pykälän 2:2 mukaan.

Vesi-, viemäri-, voima- tai muun johdon rakentamiseen yleisen kulku- tai uittoväylän alitus on aina haettava vesilain mukainen ympäristölupaviraston lupa (Vesilain 2 luku 2 §). Lupa voidaan tarvita myös, vaikka kyseessä ei olisi yleisen kulkuväylän alitus, jos kyseessä on tilanne, jossa rakentamisella voidaan aiheuttaa vahinkoa tai haittaa toisen vesialueelle.

Kaapeleita ja putkijohtoja koskevissa lausunnoissaan Merenkulkulaitos kiinnittää huomiota seuraaviin näkökohtiin:

- Väyläalueita ja erityisesti ankkurointiin käytettäviä alueita tulee välttää.
- Väyläalueella kaapeli tulee asettaa mahdollisimman syvälle haraustason alapuolelle, tarvittaessa maahan kaivamalla ja painottamalla siten, ettei se missään tilanteessa pääse nousemaan haraustason yläpuolelle (huomioitava etenkin kanavissa).
- Mahdolliset kunnostusruoppaukset ja tulevat väyläsyvennykset tulee huomioida siten, että mahdollisuuksien mukaan kaapeleita ei asetettaisi tuleville ruoppausalueille tai niiden välittömään läheisyyteen.
- Veteen asetetut turvalaitteet tulee kiertää riittävän kaukaa (viitoilla 40 m, poijuilla 150 m, väylänhoitoalusten ankkurointia varten).
- Asennustöiden järjestelyt: töiden sopiva ajankohta vesiliikenteen kannalta, väylän mahdollinen sulkeminen, ilmoitusmenettelyt ja asennustyön aikainen merkintä.
- Talviliikenteen aiheuttaman rasituksen huomiointi kanava-alueilla.

Kaapelit ja putkijohdot merkitään rannalle asetetuilla kaapelitauluilla. Tarvittaessa käytetään rannalle asetettavia suuntamerkkejä osoittamaan kohtaa, jossa kaapeli risteää väylää. Merkkien asettamisesta ja ylläpidosta vastaa kaapelin ja putkijohdon omistaja.

Myös käytöstä poistetuista kaapeleista tai putkijohdoista tulee omistajan ilmoittaa. Ilmoituksesta tulee ilmetä, onko kaapeli tai putkijohto ja sitä koskevat maastomerkinnot poistettu myös maastosta.

Maalämpöputkistojen ja muiden vähäisempien putkijohtojen asettamisessa sovelletaan samoja, kaapeleiden ja putkijohtojen asettamisesta annettuja ohjeita. Putkistojen maastoon merkitsemisessä noudatetaan tapauskohtaista harkintaa. Merkitseminen voidaan useissa tapauksissa jättää omistajan itsensä päätettäväksi.

Kaapeleiden ja putkijohtojen valmistumisilmoituksen lomakepohja on liitteessä 4.

3.5 Väylätyöt ja väylien perustaminen

Muiden väylänpitäjien vesilupahakemukset liittyvät joko väyliin ja turvalaitteiden rakentamiseen tai väylän perustamiseen.

Väylätöitä koskevissa lausunnoissa Merenkulkulaitos pyrkii huolehtimaan, ettei töistä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa vesiliikenteelle, että ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin rakentamisen aikaisen vesiliikenteen väliaikaiseksi turvaamiseksi, ja että töitä koskevat ilmoitukset hoidetaan asianmukaisesti. Vesiliikenteen järjestelyistä aiheutuvista kustannuksista vastaa hakija.

Merenkulun turvalaitteiden asettamiseen tarvitaan Merenkulkulaitoksen lupa siitä riippumatta, onko turvalaitteen rakentamiseen haettu vesilain mukaista lupaa (useimmissa tapauksissa vesilupaa ei tarvita). Vesikulkuväyliin merkitsemisestä annetun asetuksen (846/1979) mukainen lupa voidaan hakijalle myöntää vesilupaprosessissa annettavien lausuntojen yhteydessä, erillisenä merkintäsuunnitelman hyväksymispäätöksenä tai viimeistään väyläpää-

töksen yhteydessä. Väylämerkinnän tulee olla IALAn kansainvälisten standardien sekä yleisillä kulkuväylillä yleisesti käytettyjen ja hyväksytyjen merkintäperiaatteiden mukainen.

Muut väylänpitäjät kuin Merenkululaitos voivat hakea yleisen kulkuväylän perustamista vain yleisenä paikallisväylänä. Yleisen paikallisväylän käyttöönotosta päättää ympäristölupavirasto. Koska myös yleinen paikallisväylä merkitään merikarttaan, tulee väylän ylläpitäjän toimittaa Merenkululaitokselle asianmukaiset väyläesitysasiakirjat väyläpäättöstä varten.

4. YVA-PROSESSIT

YVA-prosessi on määrämuotoinen prosessi, joka perustuu lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki 468/1994). Ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa selvitetään ja arvioidaan tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea. Ympäristövaikutuksella tarkoitetaan hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

- a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;
- d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä
- e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

YVA-menettelyn tarve määräytyy uusissa hankkeissa YVA-asetuksen mukaisesti. Olemassa olevien hankkeiden osalta YVA-menettelyä sovelletaan hankkeiden merkittäviin muutoksiin, ja menettelyn tarpeesta päätetään tapauskohtaisesti. Päätöksen YVA-menettelyn soveltamisesta tekee alueellinen ympäristökeskus, joka toimii myös menettelyn yhteysviranomaisen.

YVA-prosessi ei ole lupaprosessi, vaan sen tarkoituksena on antaa lisätietoa hanketta koskevan lupapäätöksen tekemiseen. Prosessi jakautuu kahteen vaiheeseen, joihin kumpaankin liittyy määrämuotoinen kuuleminen. Prosessi käynnistyy, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomaisen on kuulutettava hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta vähintään 14 vrk:n ajan vaikutusalueen kunnissa sekä sähköisesti että ainakin yhdessä alueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

Yhteysviranomaisen antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Lausunto on annettava hankkeesta vastaavalle kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. Yhteysviranomaisen on lausunnossaan tarvittaessa todettava, miltä osin arviointiohjelmasta on tarkistettava. Lausunnosta on myös käytävä ilmi, kuinka tämän lain mukaisten tarpeellisten selvitysten hankkiminen sekä niistä tiedottaminen ja kuuleminen järjestetään ja sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten menettelyjen kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto muista lausunnoista ja mielipiteistä.

Arviointiohjelmavaiheen jälkeen toteutetaan varsinainen ympäristövaikutusten arviointi, jonka tuloksista kootaan ympäristövaikutusten arviointiselostus. Arviointiselostuksesta kuulutetaan ja kerätään lausunnot ja mielipiteet kuten arviointiohjelmavaiheessakin. Yhteysviranomaisen lausunto liitetään hankkeen vesilupahakemukseen, ja ilman sitä ympäristölupavirasto ei voi antaa hanketta koskevaa lupapäätöstä.

YVA-menettelyitä koskevissa lausunnoissaan Merenkululaitos kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Onko hankkeen vaikutukset olemassa olevan vesiliikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen huomioitu riittävästi?

- Onko hankkeen vaikutuksia vesiliikenteen määrään ja tyyppiin analysoitu riittävästi?
- Onko hankkeen vaikutukset olemassa olevaan väyläverkostoon tuotu esille?
- Mitä seikkoja hankkeen jatkosuunnittelussa ja lupakäsittelyssä on otettava huomioon.
-

5. KAAVA-ASIAT

5.1 Yleistä kaavoituksesta

Kaavoitus on alueiden ja maankäytön tarkoituksenmukaista suunnittelua alueen osoittamiseksi erilaisia tarkoituksia varten. Kaavoituksella luodaan edellytykset yhteiskunnan eri toimintojen sijoittamiselle ja niiden välisille yhteyksille. Kaavan avulla osoitetaan alueet asumista, palveluja, elinkeinotoimintaa, liikennettä ja virkistystoimintoja varten. Suomessa Ympäristöministeriön laatimat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat koko maan kaavoitusta ottaen huomioon mm. kansainvälisten sopimusten ja EU-direktiivien asettamat velvoitteet. Valtakunnantasolla pyritään myös eri alueiden tasapuoliseen kehittämiseen.

Alueiden ja maankäytön suunnittelu on järjestetty kolmiportaisen kaavoitusjärjestelmän avulla, joka on asteittain täsmentyvä, ja johon kuuluu maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Maakuntakaava ja yleiskaava ovat yleispiirteisiä kaavoja, jotka ohjaavat yksityiskohtaisempien kaavojen laatimista. Ne voivat ohjata myös suoraan rakentamista ja muuta maankäyttöä. Yksityiskohtaisin kaava on asemakaava. Asemakaavalla ja yleiskaavalla on syrjäyttävä vaikutus. Sitovan maakuntakaavan alueella voimassa oleva sitova yleiskaava syrjäyttää maakuntakaavan ja sitova asemakaava syrjäyttää yleiskaavan. Siten yhdellä alueella on aina voimassa vain yksi kaava.

Ympäristöministeriö toimii ylimpänä viranomaisena maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. Sille kuuluu myös alueiden käytön ja rakennetun ympäristön seurannan järjestäminen. Alueelliset ympäristökeskukset huolehtivat omalla toimialueellaan kuntien alueiden käytöstä ja rakentamisesta. Ne myös valvovat, että kunnissa noudatetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja lakia.

Kaavoitusmenettelyssä osallisille on annettava mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja lausua mielipiteensä. Osallisina pidetään kaikkia, joiden oikeuksiin tai toimintaan kaava vaikuttaa.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on yleissuunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa. Sen keskeisimpänä tehtävänä on alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittäminen. Maakuntakaava ohjaa kuntien kaavoitusta ja muuta alueiden käytön suunnittelua. Maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja alueen erityispiirteet.

Kaava esitetään kartalla kaavamerkintöjen ja -määräysten avulla. Maakuntakaavaan liittyy myös selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteet, vaikutukset ja muut kaavan tulkinnan ja toteuttamisen kannalta tarpeelliset tiedot. Maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain ja käytännössä niin yleensä menetelläänkin.

Maakuntakaavan vahvistaa ympäristöministeriö.

Yleiskaava

Yleiskaavalla määritetään kunnan kehityksen suuret linjat sekä kaava-alueen käyttö yleispiirteisesti. Yleiskaava voidaan tarpeen mukaan laatia joko koko kunnan kattavaksi yleiskaavaksi tai tiettyä osa-aluetta koskevaksi osayleiskaavaksi. Kunnat voivat laatia myös yhteisen yleiskaavan. Yleiskaava ohjaa asemakaavaa.

Yleiskaavaan kuuluvat kartta, kaavamerkinnät ja -määräykset sekä selostus. Yleiskaava voidaan määrätä sitovaksi tai ohjeelliseksi.

Kunta vastaa yleiskaavan laatimisesta. Kaavan vahvistaa kunnanvaltuusto. Jos kunnat ovat laatineet yhteisen yleiskaavan, sen hyväksyy kuntien yhteinen toimielin ja vahvistaa ympäristöministeriö.

Asemakaava

Asemakaavalla määritellään yksityiskohtaisesti kunkin alueen käyttötarkoitus sekä ohjataan rakentamista.

Asemakaava on maankäyttö- ja rakennuslain mukaan laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Kaava-alueella tai sen lähiympäristössä tulee olla riittävästi virkistykseen soveltuvia alueita.

Asemakaavaan kuuluvat asemakaavakartta sekä kaavamerkinnot ja -määräykset. Asemakaavaan liittyy selostus, jossa kerrotaan kaavan laatimisesta ja keskeisistä ominaisuuksista. Kaava-alueella vallitsee toimenpiderajoitus, jonka mukaan mm. maankaivu ja puiden kaataminen vaatii valvontaviranomaisen luvan. Myös rakennusten purkaminen on luvanvaraista.

Asemakaavan vahvistaa kunnanvaltuusto. Kaavaprosessi voi yleensä viedä vuoden verran, joskus useitakin vuosia.

Ranta-asemakaava ohjaa pääasiassa loma-asutuksen järjestämistä ranta-alueella. Kaavassa annetaan yksityiskohtaiset määräykset loma-asutuksen ja alueen muun käytön järjestämisestä ranta-alueella. Kuntakeskusten ulkopuolisten ranta-alueiden asemakaavoitusta koskevat muusta asemakaavoituksesta poikkeavat säädökset ja käytännöt.

5.2 Väylänpidon ja vesiliikenteen huomiointi kaavoituksessa

Vesiliikenteen käyttämät yleiset väylät ja muut vesiliikenteen alueet on syytä merkitä kaavakarttoihin kaikissa suunnitteluvaiheissa, koskien sekä nykyisiä että erityisesti suunnitella olevia väyliä. Kaavoitus ei sinällään ohjaa vesiväylien suunnittelua, koska väylien perustamisesta päätetään vesilain mukaisessa menettelyssä. Väylien merkitsemisellä kaavoihin on ensisijaisesti informatiivinen merkitys, jotta niiden vaikutus olisi paremmin huomioitavissa muussa alueiden ja maankäytön suunnittelussa.

Kanavilla on suora vaikutus alueiden maankäyttöön, minkä vuoksi on tärkeää, että kanava-alueet on merkitty kaavoissa, ja että suunnitellut kanavahankkeet on merkitty kaavakarttoihin aluevarauksina.

Merenkululaitoksessa kaava-asioista ja lausunnoista huolehtii pääsääntöisesti väylänpito. Ministeriön hyväksymissä kaavoissa (maakuntakaavat) lausunnon antajana toimi väylänpidon pääkonttori (alueyksiköt osallistuvat valmisteluun). Yleis- ja asemakaavoissa lausunnon antaa alueellinen väyläyksikkö. Pohjois-Suomessa on työnjakoa Länsi-Suomen ja Järvi-Suomen väyläyksiköiden kesken tarkennettu kohdassa 1 mainitulla tavalla.

Kaavalausunnoissaan merenkululaitos huomioi mm. seuraavia asioita:

- Onko olemassa oleva väyläverkko (ml. kanavat) merkitty kaavakarttoihin oikein ja riittävässä laajuudessa ja riittävällä tarkkuudella
- onko suunnitteilla olevat väylä- ja kanavahankkeet huomioitu kaavassa
- onko vesiliikenteen, väylänpidon ja Merenkululaitoksen muun toiminnan tarpeet ja tilavaraukset huomioitu kaavoituksessa (väyläasemat ja tukikohdat, VTS-asemien tilat, laiturit)
- onko suunnitellulla kaavalla mahdollisia vaikutuksia vesiliikenteen turvallisuuteen, sujuvuuteen ja kehittymismahdollisuuksiin (mm. asemakaavoihin merkittyjen siltojen ja niiden alikulkukorkeuksien mahdolliset rajoittavat vaikutukset)
- onko vesiliikenne ja sen vaikutukset otettu alueiden käytön suunnittelussa riittävästi huomioon (esim. laiturit ym. rantarakenteet)
- tarpeet rakentaa ja ylläpitää turvalaitteita maa-alueille
- kanavien suoja-alueiden/kanava-alueiden riittävä laajuus.

6. VÄYLÄPÄÄTÖKSET

6.1 Yleiset periaatteet

Väyläpäätös on hallinnollinen viranomaispäätös, jolla päätöksessä mainitut väylät ja turvalaitteet (päätöksessä mainittu väyliä ja turvalaitteita koskeva tilanne) vahvistetaan virallisesti käyttöön otetuksi.

Päätös voi koskea uusien väylien ja turvalaitteiden asettamista, nykyisten muuttamista tai niiden poistamista. Samalla päätöksellä vahvistetaan myös ko. väyliä ja turvalaitteita koskevat uudet tiedot (tietojen kirjaaminen vahvistetuiksi tietojärjestelmissä/rekistereissä tehtävä erikseen päätöksen jälkeen). Väyläpäätös voi joissain tapauksissa koskea myös pelkästään tietojen muuttamista ilman, että fyysiseen infrastruktuuriin maastossa tulee mitään muutoksia.

Päätöksen jälkeen turvalaitteet ovat esitettävissä painetuilla merikartoilla ja ENC-aineistoissa. Päätöksistä ilmoitetaan TM-julkaisuissa.

Jos kohteiden käyttöönotto tapahtuu käytännössä joiltain osin vasta väyläpäätöksen jälkeen (esim. kelluvien turvalaitteiden asennus), on ko. päivämäärä ilmoitettava väyläpäätöksessä.

Väyläpäätös tehdään Merenkululaitoksen väyläpäätöslomakeelle (liite 5), josta käy ilmi perustiedot vahvistettavasta kohteesta. Yksityiskohtaisemmat tiedot esitetään päätöksen liitteinä olevissa väyläpäätösasiakirjoissa. Väyläpäätösasiakirjojen tulee olla riittävän kattavat ja niiden tulee sisältää tarvittavat tiedot kohteiden asianmukaisuuden arvioimiseksi sekä kohteiden kartoille merkitsemistä varten.

Jos kyse on tilapäisestä muutoksesta, jota ei haluta viedä merikartoille, tehdään siitä nk. tilapäinen väyläpäätös (oma lomakepohja, liite 6).

Väyläpäätösmenettelyä ei sovelleta vesiliikennelain mukaisten kieltojen ja rajoitusten asettamisessa, eikä myöskään niiden tilapäisessä muuttamisessa tai asettamisessa.

Muut väylänpitäjät toimittavat esityksensä käyttöönotettavista väylistä ja turvalaitteista ja niiden muutoksista alueelliseen väyläyksikköön väyläesityksen muodossa. Väyläyksikkö laatii esityksen pohjalta väyläpäätöksen. Asiakirjojen sisällön suhteen sovelletaan samoja ohjeita kuin laitoksen omiin väyläpäätösasiakirjoihin.

Väyläpäätösprosessi ja väyläpäätösasiakirjojen sisältö on ohjeistettu yksityiskohtaisemmin Navi-ohjeessa 3.3. Väyläpäätösten käsittelyprosessi. Tietoa prosessista ja siihen liittyvistä ohjeista löytyy myös Merenkululaitoksen Ruori-toimintajärjestelmästä.

6.2 Väylä- ja turvalaitemuutokset

Väylillä tehtävät muutokset voidaan jakaa muutosten kestoajan perusteella kolmeen pääryhmään:

1. Toistaiseksi voimassa olevat muutokset (Normaalit muutokset)
2. Tilapäiset muutokset
3. Lyhytaikaiset muutokset

Tilapäisistä ja lyhytaikaisista muutoksista voidaan käyttää yhteistä nimikettä "väliaikaiset muutokset".

Normaalien, toistaiseksi voimassa olevien muutosten sekä tilapäisten muutosten tapauksissa tehdään aina väyläpäätös. Lyhytaikaisten muutosten kohdalla väyläpäätöstä ei tehdä. Prosessin ominaispiirteet kussakin tapauksessa on todettu seuraavassa.

Normaalit muutokset

- voimassa toistaiseksi tai kestoajaltaan hyvin pitkä muutos
- Käsitellään normaalilla vahvistusmenettelyllä (väyläpäätöksenä)
- Päivitetään/vahvistetaan muutostiedot VATUun ja VÄREen
- Viedään tiedot painetuille kartoille
- Viedään tiedot ENC-aineistoihin
- Tehdään TM-ilmoitukset.

Tilapäiset muutokset

- kestoaltaan määräaikaista ja rajattuja, kestoaika muutamasta päivästä muutamaa kuukauteen, enintään n. 1 - 1,5 vuotta.
- luonteeltaan tilapäisiä järjestelyjä, jotka on tarkoitus palauttaa ennalleen (vahvistettuun tilanteeseen) tai johonkin uuteen pysyvään tilanteeseen (muutettuun vahvistettuun tilanteeseen)
- tilapäisistä muutoksista tehdään tilapäinen väyläpäätös, joka tarkoittaa, että uusi tilanne virallistetaan tilapäisesti/määräajaksi voimassa olevaksi.
- tilapäisiä muutoksia ei vahvisteta VATU- ja VÄRE-tietokantoihin, mutta tilapäisen tilanteen on tarkoitus näkyä myös rekisteritiedoissa (tilaluokka "tilapäinen")
- Tilapäiset muutokset näkyvät myös Reimarissa
- Tilapäisiä muutoksia ei pääsääntöisesti viedä painetuille merikartoille
- Tilapäiset muutokset viedään ENC-aineistoihin
- Tilapäisistä muutoksista tehdään TM-ilmoitukset
- Tilapäisistä muutoksista voidaan tehdä merivaroitukset (tilanteen mukaan)
- Tilapäisen muutoksen päättymisestä tai sen voimassaoloajan jatkamisesta ei tehdä yleensä erillistä väyläpäätöstä, vaan muutos kirjataan alkup. tilapäiseen päätökseen. Tiedottaminen harkitaan tapauskohtaisesti.
- Jos tilapäisen muutoksen voimassaoloaika pitenee (tilanteesta tulee 'pysyvä'), tehdään siitä normaali vahvistuspäätös.
- Tilapäisluontoisista muutoksista on syytä jo alun perin tehdä normaali muutosvahvistus, jos sen kesto arvioidaan kovin pitkäksi tai muuten hyvin epämääräiseksi (harkittava tilanteen mukaan).

Lyhytaikaiset muutokset

- kestoajaltaan lyhyitä, muutamasta tunnista enintään muutamaa päivää kestäviä
- ovat joko yllättäviä, ennalta arvaamattomia poikkeustilanteita tai ennakkoon suunniteltuja, lyhytkestoisia muutoksia
- ei edellytä vahvistuspäätöstä
- ei viedä VATU- eikä VÄRE-tietoihin
- ei viedä kartoille
- pääsääntöisesti ei viedä ENC-aineistoihin
- pääsääntöisesti ei TM-ilmoituksia. Jos muutos on tiedossa jo ennalta hyvissä ajoin, ja on väylänkäyttäjien kannalta merkittävä, voidaan harkita myös TM-ilmoitusta asiassa (ennakkoilmoituksen luonteinen asia).
- ilmoitetaan merivaroituksena
- ovat rinnastettavissa normaaleihin vikailmoitustapauksiin, joista tehdään merivaroitukset, mutta eivät edellytä muuta virallista käsittelyä.
- jos tilanne jatkuu ennakoitua pidempään, voidaan tehdä virallinen muutosvahvistus joko tilapäisenä muutoksena tai normaalina muutoksena (jos voimassa toistaiseksi).

7. MUIDEN VÄYLÄNPITÄJIEN VALVONTA

Väylien ja turvalaitteiden asianmukaisesta kunnosta vastaa väylänpitäjä. Merenkululaitoksen tehtävänä on Merenkululaitoksesta annetun lain (21.11.2003/939) mukaan ohjata ja valvoa vesiväylänpitoa koko maassa sekä huolehtia vesiliikenteen turvallisuudesta.

Väylien kunnan valvonnassa käytännön toimenpiteinä tulevat kyseeseen maastotarkastukset, vikailmoitusten seuranta ja väylänpitäjille määrävälein lähetettävät muistutuskirjeet ja selvityspyynnöt.

Osana valvontaa pyydetään muita väylänpitäjiä määrävälein raportoimaan tekemistään turvalaitteiden sijainti- ja kuntotarkastuksista Merenkululaitokselle. Valvonnasta vastaavat alueelliset väyläyksiköt alueillaan.

Uusien ja muutettujen väylä- ja turvalaitetietojen tarkastus tapahtuu väyläpäätösten yhteydessä. Väylätietojen kuntoonsaattamisohjelmassa (Navi-strategia) noudatettavat laatu-kriteerit koskevat periaatteessa myös muiden väylänpitäjien ylläpitämiä, kartoille merkittävät väyliä. Väyliä ja turvalaitteita koskeville tiedoille pätee sama vastuuperiaate kuin väylille: Väylänpitäjä vastaa tiedoista ja niiden oikeellisuudesta, mutta Merenkululaitoksen tulee omalta osaltaan tarkastaa ja huolehtia, että tiedot ovat asianmukaiset, mm. merikarttajulkaisuja silmällä pitäen. Merenkululaitoksen väylä- ja turvalaiterekistereissä ylläpidetään perustiedot kaikista yleisistä väylistä ja niiden turvalaitteista.

Väylänpitäjä voi tilata väylien ylläpitotyön samalta toimijalta, joka huolehtii myös valtion väylien väylänhoidosta samalla alueella. Tämä menettely edistää osaltaan myös väylänhoidon laatutason yhtenäisyyttä alueen väylillä.

Vesikulkuväylien merkitsemisestä annetun asetuksen (846/1979) mukaan muu kuin Merenkululaitos ei saa rakentaa tai asettaa virallisia merenkulun turvalaitteita tai ylläpitää niitä ilman Merenkululaitoksen lupaa. Luvan myöntäminen tapahtuu yleensä joko merkintäsuunnitelman tai väyläesityksen hyväksymisen (väyläpäättöksen) yhteydessä. Silloin kun kyse on kiinteästä merkinnästä tai muuten merkittävästä määrästä kelluvia turvalaitteita, on väylän kuntoonpanijan syytä hyväksyttävä väylän merkintäsuunnitelma Merenkululaitoksella erikseen jo ennen rakentamista ja väyläesityksen tekemistä. Tämä sen vuoksi, että väyläpäättövaiheessa kiinteän merkinnän tulee olla jo rakennettu, ja turvalaitteiden todellisten sijaintikoordinaattien tiedossa ja väyläpäättösasiakirjoissa esitettynä. Suunnitelman hyväksyminen toimii tällöin vesikulkuväylien merkitsemisestä annetun asetuksen tarkoittamana lupana turvalaitteiden asettamiseen. Myös kelluvan merkinnän osalta, varsinkin jos kyse on laajemmasta merkintäkokoaisuudesta, on parempi, että merkintäsuunnitelma on hyväksytty erikseen jo ennen väyläpäättövaihetta, mielellään jo ennen mahdollista väylää koskevaa ympäristölupaviraston käsittelyä. Näin vältetään viime hetken muutoksilta tapauksissa, joissa esitetty merkintä ei vastaakaan yleisesti hyväksytyjä ja käytettyjä merkintäperiaatteita.

Jos väylä on kokonaan muun väylänpitäjän kuin Merenkululaitoksen ylläpitämä, määrätään se vesilain mukaan yleiseksi paikallisväyläksi, jonka käyttöönosta päättää ympäristölupavirasto. Näissäkin tapauksissa tarvitaan turvalaitteiden rakentamiselle ja asentamiselle em. vesikulkuneuvojen merkitsemisestä annetun asetuksen mukainen lupa, ja jotta väylä voidaan merkitä merikartoille, tulee väylänpitäjän tehdä väylästä asianmukainen väyläesitys. Merenkululaitoksen yleinen valvontavastuu yleisistä kulkuväylistä edellyttää lisäksi, että sillä on tiedot kaikista yleisistä väylistä ja niiden turvalaitteista (väylä- ja turvalaitetietokannassa), myös niillä alueilla, joilta Merenkululaitos ei ylläpidä merikarttaa.

8. SATAMAT

Satama-alueella tehtäviin toimenpiteisiin ja ratkaisuihin väylänpito ottaa kantaa satamaa koskevien vesilupahakemusten ja väyläpäättösten yhteydessä. Myös turvalaitteiden ylläpitäjän valvontavastuu kuuluu Merenkululaitokselle.

Satama-alue on satamanpitäjän hallintaan kuuluva, satamatoiminnoille varattu alue. Satama-alueen raja määräytyy siten ensisijaisesti satamanpitäjän tarpeista ja lähtökohdista. Satama-alueen raja on määritetty satamajärjestyksessä. Kunnallisten satamien satamajärjestyksestä on säädetty laissa kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista 10.12.1976/955.

8.1 Väylänpidon vastuurajan määrittäminen

Yleisperiaatteena vastuurajan määrittämiselle on, että valtio vastaa tuloväylästä ja satamanpitäjä vastaa satamaoperointeihin tarvittavista ja niihin käytettävistä väylänosista ja alueista. Tällaisia alueita ovat ennen muuta:

- laiturialtaat
- sataman kääntöallas
- sataman ankkurointi- ja odotusalueet
- sataman sisäistä liikennettä palvelevat väylät (esim. yhdysväylät satamanosasta toiseen).

Käytännössä satama-alueen raja on usein lähtökohtana väylänpidon vastuurajan määrittämiselle. Vastuuraja ei ole kuitenkaan suoraan sidoksissa satamajärjestyksessä määritettyyn satama-alueen rajaan, vaan vastualueet voidaan määrittää tapauskohtaisesti erikseen. Vastuut voidaan määrittää myös kohteittain yksikäsitteisestä ja yhtenäisestä aluerajuksesta poikkeavasti (esim. satamanpitäjän vastualueen poikki voi kulkea valtion ylläpitämiä väyliä tai satamanpitäjälle kuuluva kääntöallas ja odotusalue voidaan suunnitella valtion väylän varteen kauemmaksi satamasta).

Tilanteita, joissa satama-alueen raja ja vastuuraja voivat poiketa toisistaan, ovat tyypillisesti mm. seuraavat tapaukset:

- Satama-alueen poikki kulkee julkisia väyliä, jotka eivät varsinaisesti palvele satamaa, vaan ovat osa valtion ylläpitämää muuta, sataman ohi kulkevaa väylästä. Näissä tilanteissa satamaoperointiin käytettävät alueet kuuluvat sataman vastuualueeseen, ja satama-alueen poikki kulkevien väylien ylläpitovastuu valtiolle, siitä riippumatta, millä tavalla satamajärjestyksen mukainen satama-alueen raja on määritelty kulkevaksi.
- Sataman kääntö- ja ankkurialueet sijaitsevat olosuhteista johtuen kauempana väylän varrella. Näissä tapauksissa satama-alueen rajan ei ole välttämätöntä ulottua kääntö- ja ankkurointialueille saakka, vaan voidaan erikseen sopia ulkopuolelle jäävien satamaoperointiin käytettävien alueiden ylläpitovastuun kuulumisesta satamanpitäjälle.
- Jos satamassa on toisistaan erillään olevia osia ja niiden välillä sataman sisäistä liikennettä palvelevia väyliä, ja vaikka em. sisäiset yhdysväylät eivät kulkisikaan koko matkaltaan satama-alueen rajan sisäpuolella, voidaan niiden sopia kuuluvan kokonaisuudessaan satamanpitäjän ylläpitovastuulle.
- Väylän ylläpitoon liittyvät muut erityispiirteiden ja niiden mahdollinen vaikutus vastuurajaan on arvioitava tapauskohtaisesti.

Sataman alueella voi kulkea myös veneväyliä tai muita matalaväyliä, jotka voivat olla kunnan tai muun yksityisen väylänpitäjän ylläpitämiä yleisiä väyliä. Näillä väylillä ei ole suoraa vaikutusta valtion ja satamanpitäjän vastuualueiden määrittämiseen. Jos kyseessä on kunnallinen satama, satamalaitoksen väylien ja alueella olevien muiden kunnan ylläpitämien väylien ylläpito kuuluu kunnassa yleensä samalle organisaatiolle.

8.2 Vastuuperiaatteet ja vastuiden toteaminen

Vastuuperiaatteen mukaan kumpikin osapuoli vastaa alueellaan väylänpidon toimenpiteistä ja niiden kustannuksista. Tällaisia tehtäviä ovat mm. turvalaitteiden rakentaminen ja asentaminen, turvalaitteiden ylläpito, syventämis- ja parantamisruoppaukset, ylläpitoruoppaukset, väylillä tehtävät mittaukset, tietojen ylläpito ja rakentamisen luvat. Toimenpiteiden suorittamisesta ja hoitamisesta voivat osapuolet sopia tapauskohtaisesti erikseen.

Merenkululaitoksen vastuulla olevia, myös satama-alueita koskevia tehtäviä ovat:

- väylän perustamisluvan hakeminen julkiselle kulkuväylälle (koskee myös satama-alueella olevia satamanpitäjän ylläpitämiä väyliä)
- yleinen väylänpidon valvontavastuu ja vastuu huolehtia vesiliikenteen turvallisuudesta
- yleisiä kulkuväyliä koskevien paikkatietorekistereiden ylläpito.

Väylänpidon vastuualueet väylien ja turvalaitteiden omistuksen ja ylläpidon osalta todetaan väyliä ja turvalaitteita koskevissa väyläpäätöksissä. Vastuualueista ja -rajoista voidaan tarpeen mukaan sopia myös erillisellä sopimuksella. Jos vastuuraja noudattaa satama-alueen rajaa, ja väylänpidon vastuut on todettu satamajärjestyksessä, ei erillistä vastuusopimusta osapuolten kesken välttämättä tarvita.

Tiedot väylien ja turvalaitteiden omistajista ja ylläpitäjistä ylläpidetään Merenkululaitoksen väylä- ja turvalaiterekistereissä.

Sekä väylää että satamaa koskevissa väylähankkeissa voidaan vastuista sopia hankekohtaisesti osapuolten kesken laadittavan yhteistoimintasopimuksen puitteissa. Sopimuksessa määritellään tarkemmin osapuolten tehtävät, vastuualueet ja kustannusjaon perusteet sekä sopimuksen laajuus (tutkimukset ja suunnittelu, ympäristö- ja lupaprosessit, rakentaminen, väyläpäätös).

8.3 Vastuurajan siirtäminen

Vastuurajaa siirrettäessä periaatteena on, että toiselle osapuolelle siirron yhteydessä luovutettavien väylien, turvalaitteiden ja muiden rakenteiden tulee olla asianmukaisessa kunnossa. Puutteet kunnostetaan ennen luovutusta, tai alkuperäinen ylläpitäjä vastaa kustannuksista, jos kunnostaminen tehdään siirron jälkeen. Jos vastuurajaa ei ole sidottu satama-alueen rajaan, ei satama-alueen rajan muutoksilla ole vaikutusta väylänpidon vastuusiin alueella.

Muutokset vastuusuhteissa eivät sinällään edellytä uutta väyläpäätöstä, jos vain muutos on muutoin jossain dokumentissa kirjallisesti todettu.

8.4 Satama-aluetta koskevat väyläpäätökset

Satama-alueella alusten navigointiin ja muuhun operointiin varatut vesialueet (väyläosuus, satama-allas, kääntöallas, laituriallas) katsotaan väyläalueeksi, ja kaikkien näiden alueiden ja niihin liittyvien turvalaitteiden käyttöönotto ja muutokset vahvistetaan väyläpäätöksellä (väyläpäätösmenettely esitetty edellä kohdassa 6).

Satama-altaassa, joissa on useampia eri syvyisiä laitureita, ei jokaiselle laiturille ole välttämätöntä vahvistaa omaa kulkusyvyvyyttä, vaan laitureille riittää pelkän haraussyvyuden (varmistetun vesisyvyuden) ilmoittaminen/vahvistaminen. Sataman tuloväylän tulee kuitenkin kaikissa tapauksissa ulottua ja se tulee vahvistaa vähintään satamaan/satama-altaaseen saakka. i

Myös laiturialtaiden merikartoilla esitettävät haraussyvyystiedot ovat väyläinfraan kuuluvaa navigointiteknistä tietoa, joka tulee vahvistaa väyläpäätöksellä. Satama-alueen pohjotopografiatietojen (luotaustiedot) sekä muiden kartoitustietojen (mm. rantaviiva ja laiturit) päivitykset eivät sen sijaan edellytä väyläpäätöstä, mutta myös näistä muutoksista tulee satamien toimittaa tiedot Merenkululaitokselle merikarttojen ylläpitoa varten.

8.5 Yhteydenpitojärjestelyt

Yhteydenpito satamiin tapahtuu sidosryhmä- ja viranomaisasioissa pääsääntöisesti alueellisista väyläyksiköistä. Valtakunnalliset kyselyt ym. sen tyyppiset asiat hoidetaan keskitetysti pääkonttorista käsin. Keväällä 2008 pidetyssä satamaseminaarissa on sovittu, että sekä satamat että Merenkululaitos nimeävät yhteyshenkilöt keskinäistä yhteydenpitoa selkiinnyttämään ja helpottamaan. Merenkululaitoksesta yhteyshenkilöt on nimetty tehtävälökoittain sekä väylänpidosta, merikartoituksesta että sisäisestä tuotannosta.

Lisäksi on sovittu satamakohtaisten palaverien järjestämisestä, joissa palaverissa käydään yksityiskohtaisemmin läpi satamien tilannetta ja tarpeita merikartoitukseen ja väylänpitoon liittyvien ajankohtaisten tietotarpeiden ym. kysymysten osalta.

9. VÄYLIIN JA VÄYLÄNPITOON LIITTYVIÄ VASTUU- JA KORVAUSPERIAATTEITA

9.1 Yleisiä periaatteita

Vialliset ja siirtyneet turvalaitteet

Lähtökohtaisesti väylänpitäjä ei vastaa vahingoista, jotka ovat aiheutuneet vikaantuneista turvalaitteista tai paikallaan siirtyneistä kelluvista turvalaitteista johtuvista navigointivirheistä, jos viasta on ilmoitettu/tiedotettu asianmukaisesti ja viivytyksettä vikahavainnon jälkeen, ja vika on korjattu kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun tieto vikaantumisesta on saatu. Aika, jonka kuluessa väylänpitäjän tulisi olla tietoinen ilmaantuneesta viasta sekä mikä on kohtuullinen aika vian korjaamiselle, on tapauskohtainen ja jossain määrin myös tulkinnanvarainen.

Väylänpitäjä voi joutua vastaamaan myös vahingoista, jotka ovat aiheutuneet törmäämisestä väylälle ajautuneisiin irronneisiin turvalaitteisiin (esim. ajelehtivat poijut), vallinneet olosuhteet ja asiassa tapahtunut tiedottaminen huomioon ottaen.

Pohjakosketukset

Väylänpitäjän vastuuseen kuuluu huolehtia, että väylällä (väyläalueella) on esteistä vapaita vettä vertailutasosta lukien kyseiselle väyläosuudelle määritettyyn haraussyvyteen saakka. Pohjaan odottamatta joutuneiden, haraustason yläpuolelle ulottuvien esteiden (esim. luiskien sortumien tai ahtojäiden pohjaan nostattamien lohcareiden) osalta väylänpitäjä vastaa siitä, että saatuaan tiedon väylätilaa rajoittavista esteistä väylänpitäjä tiedottaa viipymättä asiasta asianmukaisesti sekä ryhtyy kohtuullisen ajan puitteissa toimenpiteisiin esteiden poistamiseksi. Väylänpitäjän tulee myös riittävässä määrin osata ennakoida tällaisia tapauksia tilanteissa, joissa esim. pohjan liettymistä on aikaisempien kokemusten tai paikallisten olosuhteiden perusteella odotettavissa. Näissä tapauksissa väylänpitäjän tu-

lee huolehtia esim. tietyin väliajoin tehtävien tarkistusmittausten/harausten suorittamisesta.

Väylänpitäjä tai Merenkululaitos väyläpäättökseen hyväksyjänä eivät vastaa siitä, että kaikki kulkusyvyyden mukaisella syvyydellä kulkevat alukset voisivat käyttää väylää ilman pohjakosketusriskiä vedenkorkeuden vaihtelut huomioon ottaen kaikissa olosuhteissa ja kaikilla nopeuksilla.

Väylälle joutuneet vieraat esineet

Väylälle ajalehtineiden tai väylälle uponneiden esineiden mahdollisesti aiheuttamista vahingoista tai esineiden poistamisesta aiheutuvista kustannuksista vastaa ensisijaisesti esineen omistaja. Väylänpitäjän vastuulla on merenkululle vaaraa aiheuttavien kohteiden poistaminen väylältä (kohtuullisen ajan kuluessa niistä tiedon saatuaan ja ellei joku muu viranomainen ole ehtinyt sitä poistaa). Merenkululaitoksen vastuulla on kohteista tiedottaminen/merivaroituksen antaminen viipymättä niistä tiedon saatuaan.

Merellisten viranomaisten keskinäisestä tehtäväjaosta ja menettelytavoista ajalehtivien kohteiden osalta on annettu tarkempia ohjeita kohdassa 10.3.

Liikenteen aiheuttamat vahingot

Liikenteestä yleisesti aiheutuva haitta ja vahinko voi kuulua väylänpitäjän korvattavaksi. Korvauserusteet on määritetty ja korvaukset määrätty yleensä väylän perustamista koskevan vesilupapäätöksen yhteydessä. Haitan kärsijä voi myös erikseen hakea vesilain mukaista korvausta erillisellä ympäristölupavirastolle toimitettavalla korvaushakemuksella.

Jos aiheutettu vahinko on kohdennettavissa tietyn aluksen aiheuttamaksi, on aluksen omistaja vesilain 1 luvun 25 §:n mukaan korvausvastuussa ko. vahingosta.

9.2 Maalle sijoitettavia turvalaitteita varten tarvittavien alueiden käyttöoikeus- ja korvausmenettely

Yleistä

Vesilain 4. luvun 5 §:n mukaan Merenkululaitos voi asettaa pysyvästi merenkulun kiinteitä turvalaitteita toisen alueelle sovittuaan asiasta alueen omistajan kanssa. Mikäli sopimusta ei ole tehty tai neuvotteluja asiasta sopimiseksi ei ole käyty, lupaa turvalaitteiden sijoittamiseksi toisen alueelle tulee hakea ympäristölupavirastolta. Tontille, rakennuspaikalle, puutarhaan, varastopaikalle, uimarannalle tai muulle erityiseen käyttöön otetulle alueelle lupaa ei saa myöntää ilman pakottavaa tarvetta. Näin ollen jo merkkien paikkaa suunniteltaessa on syytä mahdollisuuksien mukaan pyrkiä välttämään niiden sijoittamista em. erityiseen käyttöön otetuille alueille.

Ahvenanmaan alueella noudatettava Ahvenanmaan vesilaki antaa väylänpitäjälle tietyiltä osin laajemmat valtuudet merkkien asettamiseen (3 luku, 8 §).

Menettely tarvittavien alueiden käyttöoikeuden saamiseksi

Yleisenä menettelynä on pyrkiä ensisijaisesti sopimaan alueen omistajan kanssa turvalaitteiden asettamisesta alueelle ja siihen liittyvästä alueen käyttöoikeudesta ja siitä maksettavasta korvauksesta. Mikäli sopimukseen ei neuvotteluista huolimatta päästä, lupa turvalaitteiden asettamiseen toisen alueelle on haettava ympäristölupavirastolta vesilain 4. luvun 5 §:n 2. momentin mukaisesti.

Vapaaehtoisissa sopimuksissa vesilain tarkoittama sopimus alueen käytöstä tehdään maakaaren mukaisena alueen omistajan tekemänä käyttöoikeuden luovutuksena maakaaren 4. luvun 4 §:n mukaisesti. Sopimus tehdään kirjallisesti kahtena kappaleena ja sopimukseen kirjataan seuraavat asiat:

- Käyttöoikeuden saaja
- Käyttöoikeuden luovuttaja
- Sopimuksen kohde
- Alueen käyttö
- Korvaus alueen käytöstä
- Korvaus alueen puustosta
- Korvaus muusta haitasta
- Mahdollisuus kirjata käyttöoikeussopimus

- Alueen omistajan velvollisuus siirtää käyttöoikeussopimus alueen luovutuksen yhteydessä
- Sopimuksen voimassaolo

Sopimukset pyritään tekemään toistaiseksi voimassa oleviksi. Aikamääriä käytettäessä ta-voitteena on 30 v sopimusaika.

Maksettavien korvausten määrittäminen

Alueen omistajalle maksetaan korvauksena käyttöoikeuden luovutuksesta korvaus maa-alueen käytöstä ja korvaus alueella mahdollisesti kasvavasta puustosta tai taimikosta.

Korvaukset tulee sopia ensisijaisesti kertakaikkisina korvauksina. Korvausten tulee perustua maa-alueen todelliseen hintaan sekä yleisesti hyväksytyihin arvioihin puuston tai taimikon odotusarvosta.

Korvausten arvioinnin tukena voidaan käyttää maanmittauslaitoksen (www.maanmittauslaitos.fi) julkaisemia tilastoja toteutuneiden maankauppojen keskihinnasta sekä Sähköenergialiitto ry:n (www.sener.fi) julkaisemaan suositussopimusta tele- ja sähköjohdoista.

9.3 Alusliikenteen aiheuttamien eroosiovahinkojen korvaaminen

Vesilaki määrää rakentamisesta vesistöön yleisesti sekä väylien perustamisesta ja ruoppauksista sekä näihin liittyvistä korvauksista. Aluksen kulkua vesistöissä säädellään vesilaisissa, vesiliikennelaisissa ja merilaisissa. Päävastuu yksittäisen aluksen kulun aiheuttamista eroosiohaitoista on liikenteen harjoittajalla (VL 1 : 25). Meri- ja vesiliikennelakien mukaan aluksella liikuttaessa ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa luonnolle tai muulle ympäristölle.

Ahvenanmaan vesilaki (7 luku, 10§) eroaa valtakunnan laista vastuukysymyksissä.

Väylänpitäjä voi joutua korvaamaan alusliikenteen aiheuttaman rantojen eroosiohaitan mikäli:

- Aluksen turvallinen navigointi edellyttää esimerkiksi virtaus- tai tuuliolosuhteiden takia sellaisen nopeuden käyttämistä, josta selkeästi aiheutuu eroosiohaittaa väylän läheisille rannoille tai
- Rajoituksia noudattava liikenne aiheuttaa eroosiohaittaa ja
- Kyseessä on rannan tai vesialueen omistajan asettama veneen kiinnityspaalu tai -poiju ja rantaan rakennettu laitur, venevaja ja muu näihin verrattava rakennelma tai erityiseen käyttöön otetun ranta-alueen suojaaminen eroosiolta (koskee olemassa olleita rakenteita ja käyttöä) ja
- Omistaja on pitänyt rakennelman/ranta-alueen asianmukaisessa kunnossa.

Menettelytapaohje

Eroosiohaitan korvaaminen hoidetaan ensisijaisesti toteuttamalla rannan eroosiosuojauksen edellyttämät toimenpiteet. Eroosiohaitan kompensoimista korvauksia maksamalla tulee välttää. Menettelyn eri vaiheet tulee dokumentoida.

Rantojen eroosiohaitan korvausasioissa voidaan käyttää seuraavaa toimintamallia (liite 7): Rannan omistajan ilmoitettua aiheutuneesta haitasta arvioidaan alustavasti onko asia väylänpitäjän vai liikenteen harjoittajan vastuulla. Mikäli kyse on liikenteen harjoittajan aiheuttamasta korvattavasta haitasta, ohjataan ilmoitus edelleen liikenteen harjoittajalle ja toimitetaan tieto tästä alueen omistajalle. Samalla tulee harkita voidaanko vesiliikenteen aiheuttamaa haittaa jatkossa vähentää määrämällä väylälle nopeusrajoitus tai aallokonaiheuttamiskielto.

Mikäli alustavan arvioinnin perusteella on mahdollista, että väylänpitäjä on korvausvelvollinen, tulee asiaa selvittää tarkemmin esim. omistajan kanssa tehtävässä alueen katselmuksessa. Katselmuksen perusteella arvioidaan väylänpitäjän korvausvelvollisuus. Mikäli väylänpitäjä on korvausvelvollinen, laaditaan suunnitelma tarvittavasta eroosiosuojauksesta, jolle haetaan myös maanomistajan hyväksyntä, ja sovitaan töiden suorituksesta maanomistajan kanssa. Töiden valmistuttua on todettava yhdessä maanomistajan kanssa väylänpitäjän hoitaneen korvausvelvollisuutensa, ja se, ettei maanomistajalla ole enää vaatimuksia korvausten suhteen. Jos korvausvelvollisuudesta tai korvaustavasta ei päästä yhteisymmärrykseen, voidaan asia saattaa ympäristölupaviraston päätettäväksi erillisellä hakemuksella.

10. MUUT VÄYLÄNPIDON VIRANOMAISTEHTÄVÄT JA EDUNVALVONTA-ASIAT

10.1 Väylän tilapäinen sulkeminen tai muu vesiliikenteen tilapäinen rajoittaminen

Väylien sulkemisesta tai vesiliikenteen muusta rajoittamisesta on säädetty vesilaissa, vesiliikennelaissa ja alusliikennepalvelulaissa.

Kanavien ja avattavien siltojen sulkeminen ja liikennerajoitukset toteutetaan kanavaliikennemääräysten mukaisesti.

Vesilain soveltaminen

Jos jonkin rakentamistoimenpiteen seurauksena rajoitetaan vesistössä kulkemista siinä olevaa valtaväylää supistamalla (VL 1 luku 12 - 14 §), asia kuuluu vesistön sulkemiskiellon piiriin, ja hankkeelle/toimenpiteelle tarvitaan vesilupa. Väylän tilapäinen sulkeminen tai muu liikenteen rajoittaminen liittyy monasti luvanvaraisen hankkeen työnaikaisiin järjestylihin, ja tällöin sulkemista koskevat mahdolliset ehdot ja määräykset tulee olla määritelty hankkeen lupapäätöksessä.

Merenkulkulaitoksen tehtävänä on antaa lupapäätökseen perustuen tarkempia ohjeita ja määräyksiä koskien mm. tilapäisiä väyläjärjestelyjä ja maastomerkintöjä, valvoa maastomerkintöjen asianmukaisuutta sekä huolehtia tiedottamisesta merenkulkijoille normaalkäytäntöjen mukaisesti (TM-julkaisut, merivaroitukset, VTS, paikallislehdet). Lausunnoissaan Merenkulkulaitos huomioi vesiliikenteen ja väylänpidon tarpeet ja pyrkii vaikuttamaan tilapäisten rajoitusten ajoitukseen, kestoon ja suuruuteen siten, että rajoituksista koituisi vesiliikenteelle mahdollisimman vähän haittaa. Kohteen omistajan tulee itse harkita luvantarve ja huolehtia tarvittavien lupien hakemisesta ym. selvityksistä (koskee myös olemassa olevien kohteiden korjaushankkeita).

Vesiliikennelain soveltaminen

Vesiliikennelain 15 ja 16 §:ien mukaan annettavat vesiliikennettä ja vesikulkuneuvojen käyttöä koskevat rajoitukset on tarkoitettu annettaviksi vesiliikenneasetuksen mukaisella päätösprosessilla. Kaikkine kuuluttamis- ja kuulemisvaiheineen prosessin kesto on niin pitkä, ettei menettely useimmiten sovellu tilapäisten rajoitusten antamiseen, joita joudutaan tekemään usein hyvinkin lyhyellä varoitusajalla. Tarkempi erittely niistä kielloista ja rajoituksista, joissa edellytetään vesiliikennelain mukaista päätöstä, on esitetty Merenkulkulaitoksen soveltamisohjeessa "Vesiliikennelain mukaisten kielto- ja rajoitusasioiden käsittely" (MKL:n sisäisiä julkaisuja 1/2002).

Alusliikennepalvelulain soveltaminen

Alusliikennepalvelulakiin perustuen laitoksella on mahdollisuus VTS-viranomaisena antaa VTS-alueella vesiliikennettä koskevia tilapäisiä määräyksiä koskien mm. nopeusrajoituksia ja väylän, väylänosan tai vesialueen sulkemista liikenteeltä (17 §).

Väyläpäätökset

Väyläpäätöksillä ei voida antaa suoraan vesiliikennettä koskevia rajoituksia. Väyläpäätös kohdistuu aina väyläinfraan: väylien ja turvalaitteiden käyttöönottoon, muuttamiseen tai lakkauttamiseen/poistamiseen. Väylien väliaikaisen muuttamisen päätösmenettelyt on esitetty edellä kohdassa 6: tilapäisistä muutoksista tehdään väyläpäätös (nk. tilapäinen väyläpäätös), lyhytaikaiset muutokset hoidetaan ilman väyläpäätöstä pelkällä ilmoitusmenettelyllä.

Tapauksissa, joissa tilapäisjärjestelyt (sekä liikenteen järjestelyt että väyläjärjestelyt) liittyvät johonkin hankkeeseen, on esim. hankkeen työmaakokouksissa syytä sopia jo ennakolta tietyt vakioidut menettelytavat ja periaatteet, joiden puitteissa tilapäisjärjestelyt hoidetaan.

Tilapäisten muutosten yhteydessä tulee mahdollisuuksien mukaan huolehtia, että maastomerkinnät myös vesiliikennemerkkien osalta vastaavat tilapäistä tilannetta, tai että ne eivät ole ristiriitaisia vallitsevaan tilanteeseen nähden (jos esim. tilapäisesti muuttuneita rajoituksia ei ole mahdollista merkitä, tulee pysyvät rajoitusmerkit tilapäisesti peittää).

10.2 Kilpailuiden ym. tapahtumien järjestäminen

Vesiliikennelain 21 §:n mukaan moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettavien kilpailujen ja harjoitusten järjestämiseen tarvitaan kunnan ympäristönsuojeluviraston lupa, tai alueellisen ympäristökeskuksen lupa, jos kilpailu- ja harjoitusalue sijaitsee useamman kunnan alueella. Jos tilaisuuden järjestäminen edellyttää väylän tilapäistä sulkemista tai muuta liikenteen rajoittamista alueen väylillä, tarvitaan siihen myös vesiliikennelain 15 §:n mukainen Merenkululaitoksen päätös (väylien ulkopuolisten alueiden osalta paikallisen ympäristökeskuksen päätös).

21 §:n tarkoittaman luvan osalta luvanantajan tulisi kysyä valmisteluvaiheessa asiassa myös Merenkululaitoksen lausuntoa, jos alue sijaitsee väylien läheisyydessä tai muuten vesiliikenteen käyttämällä alueella. Monissa tapauksissa tapahtuman järjestäjä ottaa yhteyttä suoraan Merenkululaitokseen joko luvan hakemiseksi tai lausunnon pyytämiseksi.

Lausunnossaan Merenkululaitos ottaa kantaa niihin edellytyksiin ja seikkoihin, jotka tulisi huomioida tapahtumaa järjestettäessä:

- vesiliikennelain mukaisten rajoituspäätösten tarpeellisuus
- tapahtumasta tiedottaminen (yleinen, viranomaiset, väylän mahdolliset liikennöitsijät)
- muun vesiliikenteen väliaikaisjärjestelyistä huolehtiminen
- kohtuuttomien pitkien liikennekatkosten (väylien sulkemisten) välttäminen
- mahdollisista väliaikaisista maastomerkinnöistä huolehtiminen
- muista turvallisuusjärjestelyistä huolehtiminen, hätä- ja pelastusliikenteen sujuvuuden varmistaminen
- Tapahtumasta mahdollisesti aiheutuvista järjestelyistä laitokselle aiheutuvien kulujen korvaaminen (esim. väylämerkinnän muutokset).

Muilla kuin moottorikäyttöisillä veneillä, esim. purje- ja soutuveneillä tapahtuviin kilpailuihin ei tarvita vesiliikennelain 21 §:n tarkoittamaa lupaa, mutta mahdollinen väylien sulkeminen tai muun liikenteen rajoittaminen alueen väylillä edellyttää tällöinkin Merenkululaitoksen päätöstä. Vähintäänkin olisi järjestäjän hyvä pyytää asiassa aina Merenkululaitoksen lausuntoa, jos tilaisuus järjestetään vesiliikenteen yleisesti käyttämällä alueella.

Tapahtumien järjestämiseen liittyvien vesiliikenteen rajoitusasioiden käsittelyssä voidaan harkita päätöksen antamista ilman esityksestä kuuluttamista. Päätöksestä tulee kuuluttaa kaikissa tapauksissa asetuksen mukaisesti.

Siltä osin kuin tapahtuma edellyttää tilapäisten väyläpäätösten tekemistä, on niiden tekemisestä mainittu tarkemmin edellä kohdissa 6.2 ja 9.2.

10.3 Merenkululle vaaralliset ajelehtivat kohteet

Ajelehtivien kohteiden, jotka ovat väylällä, tai jotka ovat vaarassa joutua väylälle, osalta ovat merelliset viranomaiset (Merenkululaitos, rajavartiolaitos, puolustusvoimat), sopineet keskinäisessä toiminnassaan seuraavista menettelyperiaatteista:

Toiminta havaittaessa merenkululle vaarallinen ajelehtiva kohde

Ensisijaisesti kohteen poistamisesta vastaa kohteen havaintaja mahdollisuuksiensa mukaan. Näin toimitaan siinä tapauksessa, että kohde on kooltaan ja painoltaan sellainen, että sen poistaminen on havaintajan toimesta mahdollista. Poistamisesta ilmoitetaan harkinnan mukaan Ilmoitusmenettely-kohdassa esitetyn mukaisesti.

Jos kohde on suuri, eikä sitä voi poistaa välittömästi, tulisi havaintajan pyrkiä toimimaan niin, että kohde saatetaan merenkululle vaarattomaksi esim. hinaamalla se kiinni rantaan/matalikolle tai ankkuroimalla se sekä mahdollisesti merkitsemällä kohde tilapäisillä merkeillä kohteen havaittavuuden parantamiseksi (vesikulkuväylien merkitsemisestä annetun asetuksen 9 §:ää soveltaen). Kun kohde on saatettu merenkululle vaarattomaksi, siirytään ilmoitusmenettelyyn.

Jos kohdetta ei voi havaintajan toimesta tehdä vaarattomaksi, siirytään suoraan ilmoitusmenettelyyn.

Ilmoitusmenettely

Ilmoitus tehdään Turku Radioon numeroon 0800 - 18 18 18.

Turku Radio kirjaa ilmoituksen ylös, ja tekee siitä vikailmoituksen ja ilmoittaa siitä edelleen Merenkululaitoksen alueelliseen väyläyksikköön. Tarvittaessa kohteesta tehdään myös merivaroitus. Ilmoitusmenettelyssä noudatetaan jo olemassa olevaa merenkululaitoksen ohjatta "Vikailmoitus ja merivaroitusohje".

Kohteiden poistaminen

Merenkululaitoksen alueelliset väyläyksiköt huolehtivat kohteiden poistamisesta huomioon ottaen huomioon poiston kiireellisyyden. Merenkululaitos varaa kyseiseen tarkoitukseen vuosittaisen määrärahan. Kohteiden omistajat yritetään selvittää mahdollisuuksien mukaan poistamisesta aiheutuvien kulujen perimiseksi.

Väylänpidon alueyksiköt ovat nimenneet yhteyshenkilöt hoitamaan Merenkululaitoksen vastuulle kuuluvia tehtäviä alueillaan.

Kanavilla toimitaan kanavaliikenneasetuksen mukaisesti.

10.4 Kala-altaat ja niiden merkitseminen

Kala-altaiden perustamiseen tarvitaan ympäristölupaviraston lupa, missä yhteydessä myös Merenkululaitos voi antaa lausuntonsa koskien mm. altaan sijoitusta ja merkitsemistä.

Yleisperiaatteena altain merkitsemisessä on, että ainoastaan väylien läheisyydessä olevien altain merkitsemisessä voidaan käyttää merenkulun turvalaitteita. Muutoin altaat merkitään soveltaen kalastuslaissa ja -asetuksessa annettuja ohjeita kalanpyydysten merkitsemisestä.

Kelluvien kala-altain merkitsemisessä noudatetaan seuraavia periaatteita:

1. Yleisten kulkuväylien läheisyydessä sijaitsevat kala-altaat merkitään väylänpuoleiselta reunalta keltaisella erikoisviitalla ja varustetaan viitoituksen mukaisella keltaisella valotunnuksella.
2. Välittömästi väyläalueen reunaan rajoittuvat altaat merkitään väylänpuoleiselta reunalta väylämerkinnän viitoilla ja varustetaan viitoituksen mukaisilla valotunnuksilla.
3. Vesiliikennealueista syrjässä sijaitsevien altain merkitsemisessä ei käytetä merenkulun turvalaitteita, vaan altaat merkitään kalanpyydysten merkinnästä kalastuslaissa annettujen ohjeiden mukaisesti. Altaat varustetaan tarpeen mukaan heijastimella tai valolaitteilla kalanpyydyksissä käytettävistä valomerkeistä annetun asetuksen (16.7.1954/338) mukaisesti pimeässä havaitsemista varten.
4. Kohdissa 1 ja 2 merkkien asettamisessa sovelletaan asetusta vesikuluväylien merkitsemisestä (30.1.1979/846). Merenkululaitoksen edustajana asiassa toimii alueellinen väyläyksikkö. Kala-altaan rakentaja vastaa merkkien rakentamisesta ja ylläpidosta.

Lisäksi on huomattava, että kala-altain ankkuroinnissa käytetyt ja köydet ja vaijerit eivät saa estää tai haitata alueen vesiliikennettä.

Kohdassa 3 merkinnästä huolehtii kala-altain rakentaja. Altaan sijainnista ja merkinnästä tehdään tarpeen vaatiessa ilmoitus Merenkululaitoksen alueelliselle väyläyksikölle.

Niissä tapauksissa, joissa altaan rakentamisesta on ilmoitettu Merenkululaitokselle, tulee ilmoitus tehdä myös altaan myöhemmästä poistamisesta.

10.5 Tuulivoimaloiden rakentaminen

Vesialueille ja rannalle väylien läheisyyteen rakennettavien tuulivoimaloiden sijoittamisessa, rakentamisessa ja merkitsemisessä huomioidaan seuraavia yleisiä näkökohtia:

- Rakenteet eivät saa estää tai haitata väylien käyttöä tai väylämerkinnän havaitsemista.
- Tuulivoimalat on merkittävä asianmukaisesti. Merkintöjen tulee olla IALAn kansainvälisten merkintäperiaatteiden ja -järjestelmien mukaiset ja perustua IALAn asiassa annettuihin suosituksiin.
- Tuulivoimalat merkitään sekä yöllä että päivällä havaittaviksi ottaen huomioon paikallinen liikenne ja olosuhteet.

- Tuulivoimaloiden suunnittelussa ja sijoittamisessa tulisi myös huomioida ja selvittää niiden mahdolliset vaikutukset tutkien, radionavigointilaitteiden ym. merenkululle tärkeiden radiolaitteiden toimintaan.
- Tuulivoimalan mastorakenteita voidaan joissain tilanteissa hyödyntää myös merimerkkien tukirakenteina (esim. linjamerkit).

IALA (International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities) on julkaissut ohjeet tuulivoimaloiden merkitsemisestä (IALA Recommendation O-117 on the Marking of Offshore Wind Farms, Edition 2, December 2004). Suositus sisältää ohjeet sekä yksittäisten tuulivoimalamastojen (wind generator/wind turbine) että usean maston muodostaman tuulivoimalan (wind farm) merkitsemiseen. Kansalliset viranomaiset voivat antaa lisäksi tätä täydentäviä ohjeita ja määräyksiä.

Yksittäinen masto maalataan ylävedestä määräk korkeuteen saakka ympäriinsä keltaiseksi tai vaihtoehtoisesti 2 m leveillä keltaisilla raidoilla 2 m vaakavälein. Mastorakenteessa mahdollisesti olevat turvalaitteet asennetaan roottorin siipien ala-asennon alapuolelle. Yksittäiset mastot merkitään pimeällä havaitsemista varten IALAn suositusten mukaisella valkoisella vilkkuvalla valolla (Morse-tunnus "U").

Tuulivoimalassa, joka muodostuu ryhmästä mastoja, ryhmän äärimmäiset (nurkka)mastot varustetaan kaikkiin suuntiin näkyvillä erikoismerkin valotunnuksilla. Valot suositellaan synkronoitavaksi keskenään. Nurkkamastojen väliltä voidaan lisäksi merkitä valittuja mastoja käyttäen kaikkiin suuntiin näkyvää keltaista vilkkuvaa valoa, jonka tunnus poikkeaa selvästi nurkkamastojen valotunnuksista.

Tuulivoimaloiden voimajohtojen asettamisessa ja merkitsemisessä noudatetaan Merenkululaitoksen tiedotuslehdessä 6/2008 annettuja ohjeita kaapeleiden ja johtojen asettamisesta ja merkitsemisestä.

10.6 Väylänpitotoiminta luonnonsuojelu- ja Natura-alueilla

Luonnonsuojelualueista on säädetty Luonnonsuojelulain (20.12.1996/1096). Luonnonsuojelualueita ovat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet.

Väylänpitotoimintaan liittyen luonnonsuojelualueilla saa luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännösten estämättä 14 §:n mukaan:

- kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia;
- kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä.

Kunnostamiseen katsotaan kuuluvan normaalin väylänhoitotyön lisäksi myös mm. turvalaitteiden perusparannukset sekä uusimiset. Kokonaan uusien turvalaitteiden rakentamisesta kyseen ollen on syytä olla yhteydessä alueelliseen ympäristökeskukseen (koskee erityisesti maalle tulevia tai maisemaan muuten näkyvästi vaikuttavia kiinteitä merkkejä). Väylähankkeissa luonnonsuojelulain vaatimukset tulevat riittävästi huomioiduksi YVA-lain ja vesilain mukaisissa prosesseissa.

Natura-alueet

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA). Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi on tehty.

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos em. arviointi- ja lausunntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon. Lupa saadaan kuitenkin myöntää taikka suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että

hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole.

Valtioneuvoston Natura 2000 -verkoston perustamispäätöksessä on todettu, ettei meri- ja sisävesiväylien tavanomainen kunnossapito ja kehittäminen ole toimintaa, joka merkittävästi heikentäisi Natura-alueiden suojeluperusteita. Käytännössä määräykset merkitsevät, että yksittäisissä hankkeissa väylänpitäjän tulee tarvittaessa arvioida hankkeen vaikutukset Natura-alueeseen, ja jos vaikutuksia suojeluperusteisiin ilmenee, pyytää alueelliselta ympäristökeskukselta kannanottoa varsinaisen luonnonsuojelulain Natura-arvioinnin tarpeeseen. Natura-arviointi voidaan tehdä joko erillisenä tai osana muita selvityksiä (Lupahakemus/YVA-menettely).

10.7 Jäällä ja jäissä kulkeminen

Vesistöissä ja sen jäällä kulkeminen on yleinen oikeus. Vesilain 1 luvun 24 §:n mukaan: "Jokaisella on oikeus, välttämättä tarpeetonta häiriön aiheuttamista, kulkea vesistöissä, missä se on avoinna. Vesistö katsotaan avoimeksi, jos sitä laillisen oikeuden perusteella ei ole suljettu. Mitä edellä on sanottu kulkemisesta vesistöissä, koskee vastaavasti kulkemista jäällä".

Yleiseen oikeuteen perustuva kulkuyhteyden heikkeneminen ei sinällään oikeuta korvauksen saamiseen. Sen sijaan luvanvaraisten rakentamishankkeiden vaikutusten osalta on vesilain 2 luvun 17 §:ssä todettu: "Milloin rakentamisesta tai rakennelman käyttämisestä, johon tämän lain mukaan on haettava lupa, aiheutuu yksityistä tai yleistä käyttöä palvelevan kulkuyhteyden katkeaminen vesialueella, sen jäällä tai rannalla taikka tällaisen yhteyden huomattava huonontuminen, rakentaja on velvoitettava tekemään tie tai suorittamaan sen tekemisestä johtuvat kustannukset taikka ryhtymään muihin toimenpiteisiin kohtuulliset vaatimukset täyttävän kulkumahdollisuuden järjestämiseksi sen tarvitsijoille".

Väylien perustamisen osalta tämä merkitsee, että väylänpitäjä on korvausvastuussa kulkuyhteyden järjestämisestä. Pyrkimyksenä kuitenkin on, että Merenkululaitos ei ota itse ylläpidettäväkseen jääteitä tai railosilloja, vaan korvausvelvoite pyritään hoitamaan muulla tavalla, esim. joko suorina rahallisina kertakorvauksina tai railosillojen ylläpidon rahallisenä tukemisena.

Jos jään rikkominen ja sitä kautta kulkuyhteyden katkeaminen tapahtuu väylien ulkopuolella eikä jään rikkominen liity hankkeeseen, johon on haettu vesilupaa, tulee asiassa sovellettavaksi lähinnä vesiliikennelain 5 § (Vesillä liikkujaa koskevat yleiset velvollisuudet): "Jokaisen vesillä vesikulkuneuvolla liikkuvan on noudatettava olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta ja toimittava siten, ettei hän ilman pakottavaa syytä vaikeuta tai häiritse muiden liikkumista vesillä eikä aiheuta vaaraa tai vahinkoa muille taikka vaaraa tai merkittävää tai tarpeetonta haittaa tai häiriötä luonnolle tai muulle ympäristölle, kalastukselle, yleiselle luonnon virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle". Alusta ei voida kieltää kulkemasta vesistöissä ja samalla jäätä rikkomasta, mutta sen tulisi kuitenkin välttää tarpeetonta haittaa, ja jään rikkomisesta olisi tarpeen mukaan hyvä ilmoittaa etukäteen sekä mahdollisesti myös merkitä avattu uoma maastoon, tapauksesta ja olosuhteista riippuen. Toisaalta myös jäällä liikkujan itsensä tulee noudattaa aina asiaan kuuluvaa varovaisuutta, koska esim. railoja saattaa esiintyä, joko luonnon tai aluksen aiheuttamia.

Jäätiet ovat vesistön jäälle aurattuja ja merkittyjä moottoriajoneuvoille tarkoitettuja tieyhteyksiä. Jos jäätie liittyy muuhun tieverkkoon, siitä vastaa ko. tienpitäjä. Jos jäätie ylittää avattavan väylän, väylän ylittävän railosillan ylläpidosta huolehtii jäätienpitäjä.

10.8 Muu vesirakentaminen ym. vesiliikenteeseen ja väylänpitoon vaikuttava toiminta

Myös muun rakentamisen ja vesialueella tapahtuvan toiminnan suhteen sovelletaan edellä kuvattujen toimintojen ja toimenpiteiden yhteydessä todettuja periaatteita. Lähtökohtana on ko. toimintaa säätelevä lainsäädäntö ja määräykset. Edunvalvonnalla pyritään huomioidaan ja turvaamaan vesiliikenteen sujuvuus ja turvallisuus, väyläinfrastruktuurin ylläpito- ja kehittämisedellytykset sekä väylänpito toiminnan toimintaedellytykset.

Väylänpidon viranomaistoimintaan liittyviä Merenkululaitoksen ohjejulkaisuja:

- Vesiliikennemerkkit ja valo-opasteet sekä ilmajohtojen, kaapeleiden ja muiden johtojen asettaminen ja merkitseminen (Merenkululaitoksen tiedotuslehti 6/23.6.2008)
- Kanavaliikennemääräykset (Merenkululaitoksen tiedotuslehti 6/8.5.2006)
- Kanavien ja avattavien siltojen liikennekaudet ja aukioloajat (Merenkululaitoksen tiedotuslehti 3/14.4.2008)
- Suositukset vesistösiltojen aukkomitoista (Merenkululaitoksen julkaisu 12/2005)
- Suositukset ilmajohtojen alikulkukorkeuksista (Merenkululaitoksen julkaisu 4/2006)
- Merenkululaitoksen kulkuväylien perustamiskäytäntö (Merenkululaitoksen julkaisu 9/2007)
- Vesiliikennelain mukaisten kielto- ja rajoitusasioiden käsittely (Merenkululaitoksen sisäisiä julkaisuja 1/2002)
- Ankkurointialueiden suunnittelu, perustaminen ja merkitseminen (Merenkululaitoksen sisäisiä julkaisuja 8/2007)
- Väylät ja kalastus – yleisohje kalastusasioiden huomioimisesta väylillä ja niiden läheisyydessä (Merenkululaitoksen julkaisu 8/2008)
- Ohje ympäristövaikutusten arviointimenettelystä väylätöissä (Merenkululaitoksen sisäisiä julkaisuja 1/2009)

Väylänpidon toimipisteet ja osoitteet Merenkululaitoksessa

Merenkululaitos, Väylänpito (pääkonttori)
Porkkalankatu 5, PL 171, 00181 Helsinki
puh. 0204 481

Väylänpidon alueyksiköt:

**Merenkululaitos, Suomenlahden
väyläyksikkö**
Porkkalankatu 5, 00180 Helsinki
Puhelin 0204 481

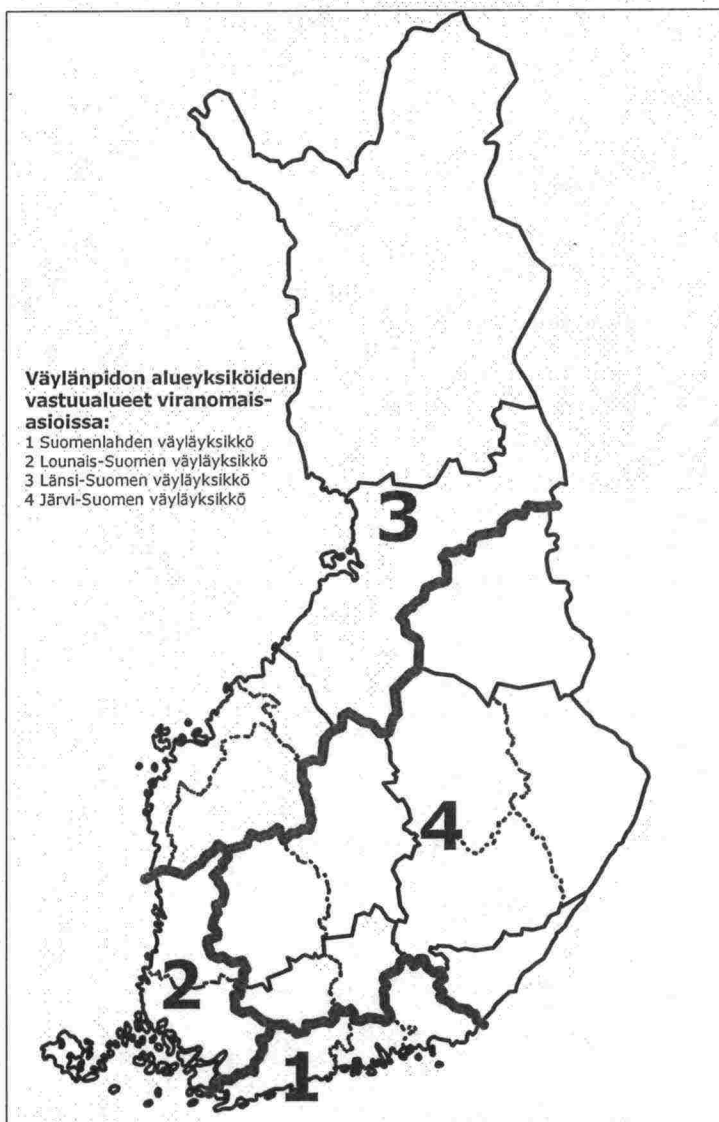
**Merenkululaitos, Lounais-Suomen
väyläyksikkö**
os. Uudenmaankatu 14, PL 351, 20101
Turku
puh. 0204 481

**Merenkululaitos, Länsi-Suomen
väyläyksikkö**
os. Pitkäkatu 34 C, PL 20, 65101 Vaasa
puh. 0204 481

**Merenkululaitos, Järvi-Suomen
väyläyksikkö**
os. Itäinen kanavatie 2, 53420 Lap-
peenranta
puh. 0204 481

Sähköposti:
etunimi.sukunimi@fma.fi

Merenkululaitoksen www-sivut:
www.merenkululaitos.fi tai
www.fma.fi

VESISTÖN YLITTÄVÄN SILLAN VALMISTUMISILMOITUS

Omistajatiedot	
Omistaja	Osoite
Yhteyshenkilö	Puhelinnumero ja sähköpostiosoite

Sillan tiedot	
Sillan nimi / Kuvaus hankkeesta	
Sijaintikunta	Vesilupapäätöksen numero (jos lupaa haettu)
	Valmistumisajankohta
Siltatyyppi ☐ kiinteä silta ☐ avattava silta ☐ kääntösilta ☐ nostosilta ☐ läppäsilta ☐ ponttonisilta ☐ kävelysilta ☐ muu kuin yllämainittu	Alikulkukorkeus (m) (maastoon ja karttaan merkitty)
	Silta-aukon vapaa leveys (m) (väylän ylittävä silta)
	Vedenkorkeuden vertailutaso
	Tiedot maastomerkinnoistä
Muita tietoja	

Liitteet

☐ siltapaikan karttaote	☐ siltapaikan haraustiedot
☐ koordinaattitiedot	☐ muu liite
☐ sillan yleispiirustus	

Aika ja paikka	Nimi ja nimenselvennös
-----------------------	-------------------------------

VESISTÖN YLITTÄVÄN ILMAJOHDON VALMISTUMISILMOITUS

Omistajatiedot	
Omistaja	Osoite
Yhteyshenkilö	Puhelinnumero ja sähköpostiosoite

Ilmajohdon tiedot	
Hankkeen nimi/Kuvaus hankkeesta	
Sijaintikunta	Vesilupapäätöksen numero (jos lupaa haettu)
	Valmistumisajankohta
Ilmajohtotyyppi	Alikulkukorkeus (m) (merkitään maastoon ja kartalle)
☐ voima-/sähköjohto	
☐ puhelin-/tiedonsiirtojohto	Vedenkorkeuden vertailutaso
☐ muu johto	Voima-/sähköjohdon jännite
Tiedot maastomerkinnoistä	

Muita tietoja

Liitteet

- karttaote
 koordinaattitiedot
 muu liite

Aika ja paikka	Nimi ja nimenselvennös
-----------------------	-------------------------------

VESISTÖN ALITTAVAN KAAPELIN TAI PUTKIJOHDON VALMISTUMISILMOITUS

Omistajatiedot	
Omistaja	Osoite
Yhteyshenkilö	Puhelinnumero ja sähköpostiosoite

Kaapelin/putkijohdon tiedot	
Hankkeen nimi/Kuvaus hankkeesta	
Sijaintikunta	
Kaapelin/putkijohdon tyyppi ☐ voima-/sähkökaapeli ☐ puhelin-/tiedonsiirtokaapeli ☐ vesijohto ☐ viemäri ☐ muu kaapeli- tai putkijohto	Vesilupapäätöksen numero Valmistumisajankohta Voima-/sähkökaapelin jännite
Tiedot maastomerkinnöistä (mm. taulujen koko, sijainti/koordinaatit)	

Muita tietoja

Liitteet

- karttaote
 koordinaattitiedot (koordinaatit, koordinaattijärjestelmä)
 muu liite

Aika ja paikka	Nimi ja nimenselvennös
-----------------------	-------------------------------

VÄYLÄPÄÄTÖS

Dnro:	Päätösno:	pvm
Asia		Väyläpäätöksen tyyppi <ul style="list-style-type: none"> ☐ kehittämishanke ☐ kunnostushanke ☐ Navi-hanke ☐ yksittäinen muutos ☐ väylästäjärjestely ☐ muu hanke
Väylä/väylät, joita esitys koskee (väylän nimi ja numero)		
<u>Muutoksia risteäviin väyliin</u> (väylän nimi ja numero)		
Sijainti		Merik.nro
Päätöksen valmistelija/Esityksen tekijä		Valmistelupvm/Esityspvm
PÄÄTÖS		
Kohteiden ylläpito		
Tiedottaminen ja kartoille merkitseminen		
Käyttöönottoaajankohta		
Kartoitustietojen muutokset <u>Syvyystietojen muutokset</u>		
<u>Muut kartoitustietojen muutokset</u>		
Muut huomautukset		
Virkanimike	Allekirjoitus	(päättäjä)
Virkanimike	Allekirjoitus	(valmistelija/esittelijä)
LIITTEET		
JAKELU		
valmistelija NN		

TILAPÄINEN VÄYLÄPÄÄTÖS

Dnro:	Päätösno:	pvm
Asia		
Väylä/väylät, joita esitys koskee (väylän nimi ja numero)		
Sijainti	Merik.nro	
Päätöksen valmistelija/Esityksen tekijä	Valmistelupvm/Esityspvm	
PÄÄTÖS		
Voimassaoloaika		
Tiedottaminen		
Kohteiden ylläpito		
Muut huomautukset		
Virkanimike	Allekirjoitus	(päättäjä)
Virkanimike	Allekirjoitus	(valmistelija/esittelijä)
LIITTEET		
JAKELU		
valmistelija NN		
Tilapäisyyttä jatkettu ajalle		
Tilapäisyyden päätyminen		

MENETTELYTAPA ALUSLIIKENTEEN EROOSIOHAITTOJEN KORVAAMISESSA

